

Naiserityiset työotteet asunnottomuustyössä

Naiserityisten työotteiden ja NEA-hankkeen toimintamallien
vakiintuminen osaksi ammattilaisten ja organisaatioiden työtapoja

Ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö

Sosionomi (AMK)

Kevät 2025

Emma Högström

Roosa Koivumäki

Koulutus	Sosionomi (AMK)	
Tekijä	Emma Högström & Roosa Koivumäki	Vuosi 2025
Työn nimi	Nais erityiset työotteet asunnottomuustyössä – Nais erityisten työotteiden ja NEA-hankkeen toimintamallien vakiintuminen osaksi ammattilaisten ja organisaatioiden työtapoja	
Ohjaaja	Taru Arnkil	

Tutkimuksellisen opinnäytetyön tutkimustehtävänä oli selvittää, miten Y-Säätiön koordinoiman, nais erityiseen asunnottomuustyöhön keskittyneen NEA-hankkeen (2018–2021) aikana kehitetyt toimintamallit ovat juurtuneet hankkeeseen osallistuneiden organisaatioiden käytäntöihin ja toimintatapoihin hankkeen päättymisen jälkeen. Lisäksi tarkasteltiin, miten nais erityisiä työotteita hyödynnetään nykyisessä asunnottomuustyössä ja millaisia merkityksiä niillä on ammattilaisten näkökulmasta. Opinnäytetyö toteutettiin yhteistyössä Y-Säätiön kanssa.

Tietoperustana hyödynnettiin tutkimusraporttia asunnottomien naisten asumispoluista, ympäristöministeriön arviointia asunnottomuusohjelmien toteutuksen onnistumisesta ja vaikutuksista sekä loppuraporttia asunnottomuutta vähentävien sosiaali- ja terveystalveluiden kehittämishankkeesta. Opinnäytetyö toteutettiin pääosin laadullisena tutkimuksena, mutta aineisto sisälsi myös määrällisiä elementtejä.

Tutkimusaineisto kerättiin Webropol-kyselyllä, jossa NEA-hankkeeseen osallistuneiden organisaatioiden työntekijöiltä kysyttiin NEA-hankkeen toimintamallien käytöstä sekä nais erityisten työotteiden soveltamisesta. Kyselyyn saatiin yhteensä seitsemän vastausta kuudesta eri organisaatiosta. Kyselyaineiston avulla etsittiin vastauksia opinnäytetyön tutkimuskysymyksiin siitä, toteutetaanko nais erityisiä työotteita NEA-hankkeessa mukana olleiden organisaatioiden asunnottomuustyössä ja ovatko NEA-hankkeen toimintamallit vakiintuneet osaksi ammattilaisten ja organisaatioiden työtapoja hankkeen päätyttyä. Vastauksia haluttiin saada myös siihen, miten nais erityiset työotteet näkyvät ammattilaisten ja organisaatioiden käytännön työssä. Tutkimuksen aineisto analysoitiin laadullisella sisällönanalyysillä, jonka tukena käytettiin tilastoanalyysiä.

Kyselyaineistosta muodostettiin laadullisen sisällönanalyysin avulla kolme pääluokkaa: työtavat, yhteistyö ja osaamisen vahvistaminen. Tuloksista ilmeni, että nais erityisiä työotteita sovelletaan melko laajasti eri organisaatioissa, ja ne näkyvät konkreettisina käytäntöinä, kuten traumainformoituina työotteena, turvallisuuden huomioimisena sekä asiakaslähtöisenä työskentelynä. Osa NEA-hankkeen kehittämistä toimintamalleista on juurtunut organisaatioiden työkäytäntöihin, mutta tarve nais erityisen työotteiden vahvistamiselle, koulutukselle ja pitkäjänteiselle tuella on edelleen olemassa. Opinnäytetyön tulokset tukevat aiempaa tutkimustietoa luottamuksellisen asiakassuhteen ja moniammatillisen yhteistyön keskeisestä roolista nais erityisessä asunnottomuustyössä. Asunnottomuustyön palveluissa jokaisella naisella on oikeus tulla kohdatuksi siten, että naiseuden moninaisuus ja yksilölliset elämäntilanteet otetaan huomioon.

Avainsanat Asunnottomuus, nais erityisyys, NEA-hanke, traumainformoitu työote
Sivut 37 sivua ja liitteitä 10 sivua

Degree Programme in Social Services

Authors Emma Högström & Roosa Koivumäki

Year 2025

Subject Women-specific working methods in homelessness work – Integrating women-specific working methods and NEA project approaches into the working practices of professionals and organisations

Supervisor Taru Arnkil

The research objective of the thesis was to find out how the models developed during the NEA project (2018-2021), coordinated by the Y-Foundation and focused on women-specific homelessness work, have taken root in the practices and operating methods of the participating organisations after the end of the project. In addition, the study examined how women-specific working methods are used in current homelessness work and what meanings they have from the perspective of professionals. The thesis was carried out in cooperation with the Y-Foundation.

The knowledge base utilized included a research report on the housing pathways of homeless women, an evaluation by the Ministry of the Environment on the success and impact of homelessness programs, and a final report from a development project aimed at improving social and health services that reduce homelessness. The thesis was conducted primarily as a qualitative study, though the data also contained quantitative elements.

The survey data was collected through a Webropol survey, in which employees of the organisations participating in the NEA project were asked about their use of the NEA project's working methods and the application of women-specific working methods. A total of seven responses were received from six different organisations. The survey sought answers to the research questions on whether women-specific working methods are implemented in the homelessness work of the organisations involved in the NEA project and whether the NEA project's working methods have been established as part of the working methods of professionals and organisations after the end of the project. Answers were also sought on how women-specific working practices are reflected in the practical work of professionals and organisations. The data was analysed using qualitative content analysis supported by statistical analysis.

Three main themes emerged from the survey data using qualitative content analysis: working methods, cooperation and strengthening skills. The results showed that women-specific working practices are applied quite widely in different organisations and are reflected in concrete practices such as trauma-informed working practices, safety awareness and client-centred working. Some of the approaches developed by the NEA project have become embedded in the working practices of the organisations, but the need for strengthening, training and long-term support for women-specific working practices remains. The findings of the thesis support previous research on the central role of trusting client relationships and multi-professional cooperation in women-specific homelessness work. In homelessness services, every woman has the right to be treated in a way that takes into account the diversity of womanhood and individual life situations.

Keywords Homelessness, women-specificity, NEA project, trauma-informed approach

Pages 37 pages and appendices 10 pages

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Tutkimuksen tietoperusta ja aiemmat tutkimukset	2
2.1	Y-Säätiö ja NEA-hanke	2
2.2	Asunnottomuus Suomessa	3
2.3	Asunto ensin -malli asunnottomuutta vähentävänä tekijänä	5
2.4	Naiserityinen työote ja sen rooli asunnottomuustyössä	6
2.5	Asumissosiaalinen työ osana asunnottomuuden ehkäisyä ja tukea.....	7
2.6	Traumainformoitu työote ja sen hyödyntäminen asunnottomuustyössä.....	7
2.7	Yksilön turvallisuuden merkitys asunnottomuustyössä	9
2.8	Aiemmat tutkimukset ja julkaisut	9
3	Tutkimuksen toteutus	12
3.1	Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset.....	13
3.2	Tutkimusmenetelmän kuvaus.....	13
3.3	Aineiston kerääminen ammattilaisilta kyselyn avulla	14
3.4	Aineiston analyysi	16
3.5	Tutkimuksen eettisyys ja kestävyys.....	18
4	Tulokset	20
4.1	Naiserityisyyttä tukevat työtavat	21
4.2	Yhteistyö osana asunnottomuustyötä.....	26
4.3	Osaamisen vahvistamisen merkitys	27
5	Johtopäätökset.....	28
6	Pohdinta.....	32
	Lähteet.....	35

Kuvat

Kuva 1. Aineiston sisällönanalyysissä muodostuneet yläluokat ja pääluokat.....	21
Kuva 2. Vastaukset kysymykseen: "Käytetäänkö työpaikallasi edelleen NEA-hankkeen työmenetelmiä?"	22
Kuva 3. Vastaukset kysymykseen: "Toteutatko työssäsi nais erityistä työotetta?"	24
Kuva 4. Vastaukset kysymykseen: "Onko nais erityisiä työotteita tarpeellista vahvistaa työpaikallasi?"	27

Liitteet

- Liite 1. Aineistohallintasuunnitelma
- Liite 2. Tietosuojailmoitus
- Liite 3. Webropol-kyselylomake

1 Johdanto

Väkivalta ja sen uhka, parisuhteen päättyminen, traumaattiset kokemukset äitiydessä, mielenterveysongelmat sekä päihdeongelmat ovat usein taustalla naisten asunnottomuudessa (Autio, 2024, s. 8). Naiset asunnottomuuden keskellä on ajankohtainen haaste, johon täytyy vastata nais erityyisen asunnottomuuden piirteet huomioiden. Vuonna 2024 asunnottomien määrä Suomessa lähti nousuun ensimmäistä kertaa yli kymmeneen vuoteen (Hyvönen, 2025), minkä voi nähdä merkinä siitä, että asunnottomuustyötä tulee edistää ja ohjata siihen resursseja.

Asunnottomuustyössä ammattilaiset ovat havainneet, että nais erityyinen asunnottomuustyö vaatii uusia toimintamalleja, joiden avulla pystytään vastaamaan erityisesti naisten tarpeisiin. Uusia toimintamalleja kehitettiin ja pantiin käytäntöön Y-Säätiön koordinoimassa nais erityyiseen asunnottomuuteen vastaavassa NEA-hankkeessa. Hanke toteutettiin vuosina 2018–2021 ja yhteistyöhön osallistui kahdeksan eri organisaatiota Y-Säätiön lisäksi. Hanke pyrki selkeyttämään nais erityyisen asunnottomuustyön merkitystä ja vastaamaan asunnottomien naisten yksilöllisiin tarpeisiin. Sen päätavoitteena oli naisten asunnottomuuden poistaminen luomalla kestäviä ja turvallisia asumispolkuja. (Lehtonen & Azeem, 2020, s. 14)

Tutkimuksellisen opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää NEA, nais erityyisyys asunnottomuustyössä -hankkeessa kehitettyjen toimintamallien vakiintumista osaksi mukana olleiden ammattilaisten sekä organisaatioiden toimintakulttuuria. Työssä halutaan tietää, kuinka tehokkaasti NEA-hanke onnistui rakentamaan vakaita ja kantavia toimintamalleja nais erityyisen asunnottomuustyön parantamiseksi. Tutkimuksella pyritään kartoittamaan nais erityyisessä asunnottomuustyössä käytössä olevien toimintamallien soveltuvuutta. Sen lisäksi tutkitaan myös vaikuttavuutta ja tavoitellaan uutta tietoa nais erityyistä asunnottomuustyötä tekevien ammattilaisten ja organisaatioiden vallitsevista toimintamalleista. Nais erityyinen asunnottomuustyö tarvitsee kestäviä ja ajankohtaisia ratkaisuja, jotka mahdollistavat turvallisen asumisen ja vahvistavat luotettavia tukiverkkoja.

Tutkimuksen avulla on mahdollista saada arvokasta tietoa toimintamalleista erityisesti naisiin kohdistuvassa asunnottomuustyössä. Ammattilaiset pääsivät kyselyyn vastaamalla kertomaan oman kokemuksensa NEA-hankkeen toimintamallien käyttökelpoisuudesta ja toimivuudesta sekä vastasivat siihen, miten ja millä tavoilla nais erityyinen asunnottomuustyö näyttäytyy edelleen organisaatioissa. Tuloksien avulla voidaan vahvistaa toimintamallien

soveltuvuus tai vastaavasti arvioida niiden mahdollisia muutostarpeita. Tutkimuksen tulosten ollessa julkisia muidenkin alan toimijoiden on mahdollista hyötyä tuotetusta tiedosta, joka voi myös tukea vastaavien hankkeiden suunnittelua ja toteutusta. Tuloksilla voi olla merkitystä myös sukupuolisensitiivisen työotteen syvemmässä ymmärtämisessä. Aihe vaatii yhteiskunnallista keskustelua ja tietoisuuden lisäämistä asunnottomuudesta, sillä jokainen asunnottomuutta kokeva nainen ansaitsee päästä avun piiriin ja sitä kautta omaan turvalliseksi kokemaansa kotiin.

2 Tutkimuksen tietoperusta ja aiemmat tutkimukset

Tässä luvussa tarkastellaan opinnäytetyön tietoperustaa, opinnäytetyöhön liittyviä keskeisiä käsitteitä sekä avataan myös aiempia tutkimuksia ja julkaisuja. Tietoperustana käytetään tutkimusraporttia asunnottomien naisten asumispoluista (Granfelt & Turunen, 2021), ympäristöministeriön arviointia asunnottomuusohjelmien toteutuksen onnistumisesta ja vaikutuksista (Pitkänen ym., 2019) sekä loppuraporttia asunnottomuutta vähentävien sosiaali- ja terveystaloudellisten kehittämishankkeesta (Liukko & Karjalainen, 2023). Aiempien aiheesta tehtyjen tutkimusten ja julkaisuiden tunteminen on keskeistä, jotta taustatekijät, ilmiön ymmärtäminen, toimivien ratkaisuiden löytäminen sekä uusien tutkimus- ja kehitystarpeiden tunnistaminen olisi mahdollista. Ymmärtämällä ja hyödyntämällä aiempien tutkimusten tuottamaa tietoa pyritään rakentamaan kestävämpiä ratkaisuja tukemaan naisten asunnottomuuden ennaltaehkäisyä.

Asunnottomuustyön nais erityisten työotteiden sekä NEA-hankkeen toimintamallien vakiintumista tutkittaessa on tärkeä ymmärtää myös niihin liittyvät käsitteet. Tutkimuksen keskeisiä käsitteitä ovat asunnottomuus, asunto ensin -periaate, nais erityinen työ, asumissosiaalinen työ, traumainformoitu työote ja yksilön turvallisuus. Aihepiiriin käsitteistö on laaja, mutta valitut käsitteet ovat olennaisimmat aiheen sisäistämisen kannalta.

2.1 Y-Säätiö ja NEA-hanke

Vaikuttava asunnottomuustyö edellyttää toimijoita, jotka eivät keskity ainoastaan yksilötason tukemiseen, vaan osallistuvat myös laajemmin yhteiskunnallisten rakenteiden kehittämiseen. Y-Säätiö on Suomessa keskeinen toimija, joka yhdistää konkreettisen asumisen turvaamisen ja aktiivisen osallistumisen asunnottomuuden ehkäisemiseen liittyvään yhteiskunnalliseen keskusteluun. Vuonna 1985 perustettu säätiö on vakiinnuttanut asemansa merkittävänä vaikuttajana, joka tarjoaa kohtuuhintaisia vuokra-

asuntoja ympäri Suomen sekä myös kehittää aktiivisesti uusia toimintamalleja tuetun elämänlaadun edistämiseksi. (Y-Säätiö, n.d.-a) Y-Säätiön toiminta perustuu vahvasti Asunto ensin -malliin, jonka keskeinen ajatus on, että asuminen on perusoikeus eikä sitä tulisi asettaa ehdolliseksi esimerkiksi päihitteettömyydelle tai kuntoutumisen edistymiselle (Pleace, 2016/2021, s. 17).

Käytännön työn rinnalla Y-Säätiö osallistuu aktiivisesti asunnottomuuteen liittyvien palveluiden kehittämiseen sekä kansallisesti että kansainvälisesti (Y-Säätiö, n.d.-b). Yksi säätiön merkittävä kehittämistyö on ollut nais erityiseen asunnottomuustyöhön keskittyvä NEA-hanke, joka toteutettiin vuosina 2018–2021. Hanke vastasi erityisesti nais erityisen asunnottomuuden haasteisiin, jotka usein jäävät piiloon yleisissä palvelurakenteissa. NEA-hankkeen keskeisenä tavoitteena oli naisten asunnottomuuden vähentäminen ja ehkäisy kehittämällä yksilöllisiä, turvallisia ja kestäviä asumispolkuja. Yhteistyössä kahdeksan organisaation kanssa hanke rakensi uudenlaisia toimintamalleja, jotka ottivat huomioon naiseuden, traumataustat ja turvattomuuden kokemukset. Hankkeen kehittämistyöhön kuului muun muassa traumainformoidun työotteen kehittäminen, kokemusasiantuntijoiden roolin vahvistaminen, hajautettujen asumisratkaisujen kasvattaminen, ammattilaisten osaamisen syventäminen, talousneuvonnan käyttöönotto ja hyödyntäminen, vertaistuen ja yhteisöllisen asuminen kehittäminen sekä dialogisuuden vahvistaminen. Samalla hanke pyrki tuomaan esiin naisten asunnottomuuden ilmiön yhteiskunnallisessa keskustelussa ja vahvistamaan sen asemaa asunnottomuustyössä. (Lehtonen & Azeem, 2020, s. 14)

Opinnäytetyö toteutettiin yhteistyössä Y-Säätiön kanssa. Työn lähtökohtana oli säätiön esiin tuoma tarve selvittää, kuinka NEA-hankkeen (2018–2021) aikana kehitetyt nais erityiset toimintamallit ovat juurtuneet käytännön työhön organisaatioissa hankkeen päättymisen jälkeen. Koska NEA-hanke keskittyi naisten asunnottomuuden vähentämiseen ja siihen liittyvien erityiskysymysten tunnistamiseen, oli tärkeää tarkastella, missä määrin sen aikana luodut käytännöt ovat jatkuneet osana arjen työtä. Tavoitteena oli tuottaa tietoa, joka voi tukea sekä Y-Säätiötä, että muita alan toimijoita kehittämään pitkäjänteistä, sukupuolisensitiivistä asunnottomuustyötä myös tulevaisuudessa.

2.2 Asunnottomuus Suomessa

Asunnottomuudella tarkoitetaan tilannetta, jossa henkilöllä ei ole omaa vuokra- tai omistusasuntoa. Asunnottomiksi luokitellaan ihmiset, jotka joutuvat asumaan asunnon puutteen vuoksi ulkona, porrashuoneissa tai ensisuojoissa, asuntoloissa tai

majoitusliikkeissä, huoltokotityyppisissä asumisyksiköissä, kuntouttavissa yksiköissä, sairaaloissa tai muissa laitoksissa sekä tilapäisesti myös mahdollisesti tuttavien tai sukulaisten luona. Pitkäaikaisasunnottomuus tarkoittaa tilannetta, jossa henkilö on ollut ilman pysyvää asuntoa vähintään vuoden tai toistuvasti kolmen vuoden aikana. Tällaisen asunnottomuuden taustalla on usein asumista vaikeuttavia sosiaalisia tai terveydellisiä ongelmia, asumisratkaisuiden epäonnistumista tai mahdollisia tukipalveluiden puutteita. (Ara, 2024, s. 4) Erityisesti naisten kohdalla asunnottomuus ilmenee usein piiloasunnottomuutena, jolloin nainen oleskelee tilapäisesti sukulaisten, ystävien tai tuttavien luona. Tilanteessa asunnottomuus ei siis selkeästi näy ulospäin eikä näin välttämättä tule virallisten tilastojen piiriin. (Granfelt & Turunen, 2021, s. 39).

Asunnottomuus on monitasoinen yhteiskunnallinen ilmiö, joka kytkeytyy esimerkiksi köyhyyteen, syrjäytymiseen, päihteiden käyttöön, mielenterveyden erilaisiin ongelmiin ja työttömyyteen. Sen taustalla vaikuttavat myös rakenteelliset tekijät, kuten asuntomarkkinoiden tilanne, asuntojen hintojen nousu sekä yleinen elinkustannusten kasvu, jotka vaikeuttavat erityisesti heikommassa asemassa olevien mahdollisuuksia löytää pysyvää asumisratkaisua. (Y-Säätiö, n.d.) Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus (Ara) on tehnyt viimeisimmän selvityksen asunnottomien määrästä vuonna 2024. Selvityksessä 238 kuntaa vastasi kyselyyn kunnissa asuvien asunnottomien määrästä. Kuntien antamien tietojen mukaan Suomessa oli 2024 vuoden lopulla yhteensä 3 806 yksinelävää asunnotonta. Heistä pitkäaikaisasunnottomia oli 1 010 ja lisäksi asunnottomia perheitä oli tuona ajankohtana 110. (Ara, 2025, s. 5) Naisten osuus kaikista yksinelävistä asunnottomista oli 22 %, eli lähes viidennes, ja määrällisesti asunnottomia naisia oli 827 (Ara, 2025, s. 18). Tilastot kertovat, että asunnottomuus kääntyi kasvuun ensimmäistä kertaa kolmeentoista vuoteen. Selvityksen mukaan useimmat kunnat, joissa asunnottomuus lisääntyi, kertoivat syiksi pienten ja edullisten asuntojen vähyyden, tukien heikentymisen sekä asumis- ja elinkustannusten nousun. (Ara, 2025, s. 5)

Suomessa asunnottomuustyötä koordinoi valtakunnallisesti ympäristöministeriö yhteistyössä Sosiaali- ja terveysministeriön kanssa. Ympäristöministeriö vastaa asuntopolitiikasta, kuten kohtuuhintaisesta asuntotuotannosta ja asuntotuista, kun taas Sosiaali- ja terveysministeriö kehittää palveluita syrjäytymisen ehkäisemiseksi ja osallisuuden lisäämiseksi. Kunnat tekevät paikallista asumispolitiikkaa ja tuottavat asunnottomuuteen liittyviä palveluita, usein yhteistyössä järjestöjen kanssa. Järjestöillä on tärkeä rooli palveluiden kehittämisessä, vertaistuen tarjoamisessa ja asuntojen rakennuttamisessa. (Ympäristöministeriö, 2019, s. 36–37) 19. Joulukuuta 2023 ympäristöministeriö asetti asunnottomuustyön ohjelman, jonka tavoitteena on poistaa

pitkäaikaisasunnottomuus Suomessa vuoteen 2027 mennessä. Tarkoituksena on vahvistaa yhteistyötä asunnottomuustyössä valtion, hyvinvointialueiden, kaupunkiseutujen ja järjestöjen välillä. (Ympäristöministeriö, 2023)

2.3 Asunto ensin -malli asunnottomuutta vähentävänä tekijänä

Yhdysvalloista peräisin olevan Asunto ensin -mallin ajatus on, että asunnottomuustyössä varmistetaan ihmisille asunto ennen muita tukitoimia, sillä oman asunnon pitäisi olla jokaisen perusoikeus. Asiakkaalle hankittaessa asuntoa hänen taustojaan ei arvioida etukäteen, vaan jokaiselle annetaan mahdollisuus omaan kotiin, jossa saa harjoitella asumisen taitoja. Asunto ensin -työssä on tärkeää antaa asiakkaalle kannustavaa palautetta sekä tukea erilaisissa haasteissa ja uusissa asioissa liittyen omien asioiden hoitamiseen. (Heikkinen, 2020, s. 6) Suunniteltaessa ensimmäistä pitkäaikaisasunnottomuuden puolittamisohjelmaa (PAAVO I), lähti suomessa liikkeelle ajatus asunto ensin -mallista, jonka mukaan asunto on edellytys, joka mahdollistaa asunnottoman henkilön muidenkin ongelmien ratkaisun (Voutilainen ym., 2007, s. 13).

Suomessa asunto ensin -mallia toteutettaessa tavoitteena on mahdollistaa asiakkaalle pääsy suoraan omaan asuntoon. Asiakkaan tukeminen on aina vapaaehtoista hänelle, sillä vapaaehtoisuuden ajatellaan olevan paras tapa varmistaa asiakkaan oma motivaatio palveluihin sitoutuessa. Tärkeää on myös huomioida, ettei asiakkaan asumisen jatkuvuuteen vaikuta erilaisista palveluista kieltäytyminen. Päihteiden osalta on tärkeää, että asiakas pystyy vähentämään käytöstä aiheutuvia haittoja, jotta asuminen pystytään turvaamaan. Tavoitteena on lisäksi asiakkaan voimaantuminen sekä kuntoutuminen ja yhteiskuntaan sekä yhteisöihin integroituminen. Kuntoutumista sekä voimaantumista vahvistetaan esimerkiksi keskustelemalla asiakkaan omista tavoitteista ja kiinnostuksen kohteista. Integroitumista yhteiskuntaan tuetaan esimerkiksi tiiviillä yhteydenpidolla omiin läheisiin. (Heikkinen, 2020, ss. 6–7)

Asunto ensin -mallia toteuttavien yhteisöjen työntekijöiden on tärkeää huomioida naisten erityiset tarpeet. Itsenäisen asumisen mahdollisuutta ei saa unohtaa toimintaa suunniteltaessa ja onkin hyvä muistaa kysyä naisilta heidän tarpeistansa sekä toiveista. Kun asiakkaat pääsevät vaikuttamaan toimintaan ja ilmaisemaan mielipiteensä, on sillä huomattu olevan positiivinen vaikutus asiakkaiden sitoutumiseen yhteisön toiminnassa. Naisten mahdollisuudet siirtyä itsenäiseen asumiseen paranevat, kun he saavat luottamusta yhteisöönsä sekä kokevat tulleen kuulluksi. Nämä kokemukset luovat

turvallisuuden tunnetta ja edistävät naisten voimaantumista, jotka auttavat entisestään kohti onnistunutta asumista. (Azeem, 2020, s. 83)

2.4 Nais erityinen työote ja sen rooli asunnottomuustyössä

Nais erityinen työote viittaa sukupuolisensitiiviseen lähestymistapaan, jossa tunnistetaan ja huomioidaan naisten erityiset tarpeet, kokemukset ja haavoittuvuudet. Työote painottaa sukupuolen merkitystä asiakastyössä ja pyrkii tarjoamaan naisille räätälöityä tukea, ymmärtämään naisten kokemukset ja niiden vaikutukset. Kokonaisuudessaan nais erityinen työote pyrkii vahvistamaan naisten osallisuutta ja hyvinvointia. (Granfelt, 2022, s. 18)

Työntekijältä nais erityisyys edellyttää herkkyyttä tunnistaa naisten yksilölliset tarpeet, ja niihin liittyvät sosiaaliset ja terveydelliset vaikeudet. Muun muassa turvattomuuden kokemusten, mielenterveysongelmien tai väkivallan seurauksien huomioiminen on työntekijältä huomioitavaa ja luottamuksen rakentaminen työntekijän ja asiakkaan välille on tärkeää. Työote edellyttääkin useiden eri alojen asiantuntijoiden yhteistyötä, jotta voidaan vastata naisten monimuotoisiin tarpeisiin. Nais erityinen lähestymistapa ei aina tarkoita, että työ tehdään vain naispuolisten työntekijöiden toimesta, mutta sukupuolisensitiivisyys, ymmärrys ja herkkyys naisten tilanteille ja tarpeille on työn ytimessä. Työotteen tavoitteena on luoda palveluita, jotka paitsi huomioivat naisten kokemukset, myös auttavat poistamaan esteitä, jotka ovat perinteisesti rajoittaneet naisten mahdollisuuksia pysyvään asumiseen ja hyvinvointiin. (Granfelt, 2022, ss. 18–24)

Nais erityinen työ asunnottomuustyössä perustuu asunnottomien naisten erityistarpeiden huomioimiseen sekä heidän elämäkokemustensa moninaisuuden tunnistamiseen. Naisten kodittomuus voi ilmetä siten, että nainen ei koe asuntoaan turvalliseksi tai kodiksi, vaikka hänellä olisikin fyysinen paikka missä asua: Tällöin taustalla voi olla monenlaisia syitä, kuten lähisuhdeväkivaltaa, muuttunut perhetilanne, traumaattiset kokemukset tai sosiaalisten suhteiden kiristyminen. Nais erityisessä asunnottomuustyössä korostuu väkivallan ja hyväksikäytön aiheuttaman traumatisoitumisen käsittely sekä häpeän ja syyllisyyden tunteiden huomiointi. Työntekijän rooli on tukea naista löytämään keinoja selviytyä ja luoda turvallisia olosuhteita, jotka mahdollistavat elämänhallinnan ja asumisen vakauden. (Lehtonen, 2020, ss. 36–37)

2.5 Asumissosiaalinen työ osana asunnottomuuden ehkäisyä ja tukea

Asumissosiaalinen työ tarkoittaa asunnottomien tai asunnottomuutta kokeneiden henkilöiden tukemista heidän asumisensa turvaamiseksi ja elämänlaadun parantamiseksi. Työ on keskeinen osa asunnottomuustyötä, ja se kohdistuu niihin taloudellisiin, sosiaalisiin ja terveydellisiin ongelmiin, jotka voivat vaarantaa asumisen jatkuvuuden. Asumissosiaalinen työ voi olla yksilö-, ryhmä- tai yhteisötason vuorovaikutustyötä, ja siihen voi sisältyä muun muassa talousneuvontaa, työllistymiseen tähtäävien polkujen suunnittelua tai psykososiaalista tukea. Keskeistä on ymmärtää asuminen osana asiakkaan laajempaa elämäntilannetta ja tähdätä työllä asiakkaan kokonaistilanteen parantamiseen, asumisolosuhteiden vakiinnuttamiseen sekä asunnottomuuden uusiutumisen ehkäisyyn. (Granfelt, 2022, ss. 10–11)

Asumissosiaalinen työ sijoittuu laajemman asunnottomuustyön alle ja sisältää erilaisia osa-alueita, kuten asumisneuvonnan, asumisohjauksen ja kotiin annettavan asumisen tuen. Näiden avulla pyritään vahvistamaan asumisen pysyvyyttä, ehkäisemään kriisitilanteita ja tukemaan yksilöä hänen arjessaan. Asumissosiaalisen työn eri lähestymistavoilla pyritään muun muassa parantamaan asiakkaan taloudellista tilannetta ja sosiaalista osallisuutta, tukea yksilön psyykkistä toipumista ja hyvinvointia, ehkäisemään asunnottomuuteen liittyviä haittoja sekä tarjoamaan uusia mahdollisuuksia, jotka voivat auttaa yksilöä vahvistamaan elämänhallintaa. (Granfelt, 2022, ss. 13–14)

Asumissosiaalinen työ näkyy erityisesti asumispoluilla ja niiden siirtymävaiheissa, joissa pyritään ehkäisemään asunnottomuutta ja tukemaan asumisen jatkuvuutta. Työtä tehdään monenlaisissa ympäristöissä, kuten asiakkaan kotona, kaduilla, päiväkeskuksissa ja virastoissa ja monipaikkaisuus korostaakin sitä, kuinka asuminen kytkeytyy laajemmin ihmisten elämän eri osa-alueisiin. Työssä korostuu luottamukseen perustuvat suhteet ja yksilön tarpeisiin muokkautuva tuki. (Granfelt, 2022, s. 19) Muun muassa nais erityisessä asumissosiaalisessa työssä on huomioitavaa, että työ nojautuu siihen, että työntekijä osaa kuunnella naisia heidän omista lähtökohdistaan ja tarjota tukea juuri sillä hetkellä merkityksellisiin asioihin (Granfelt & Turunen, 2021, s. 41).

2.6 Traumainformoitu työote ja sen hyödyntäminen asunnottomuustyössä

Traumainformoitu kätkee terminä alleen useamman termin, mutta tarkoittaa yleisesti tietoisuutta sekä varautumista siitä, että ihmisten traumat vaikuttavat heihin monella tapaa.

Tärkeää on toimia tavalla, jolla varmistetaan, ettei uusia traumoja synny. Traumainformoitua työtettä voivat soveltaa kaikki, jotka tekevät ihmisläheistä työtä. (Koivula, & Nyman, 2020) Työotteen valossa työskennellään yhdessä asiakkaan kanssa, koska halutaan saavuttaa asiakkaalle kunnioittava sekä turvallinen ilmapiiri. Tällöin hänellä on mahdollisuus toipumiseen ja tietoisten valintojen tekemiseen tärkeiden päätösten kohdalla. Tärkeää on myös tiedostaa työntekijän roolissa auttaja–asiakas-roolien epätasapaino ja tasoittaa valta-asetelmaa tietoisesti. Traumainformoitu työote laajentaa työntekijän näkökulmaa, vahvistaa reflektiokykyä sekä sellaisten taitojen kehittämistä, joiden avulla työntekijän on mahdollista reagoida paremmin trauman kokeneisiin asiakkaisiin. (Ilomäki, 2024, s. 22)

Taustalla on ajatus, jonka mukaan asiakkaat pyritään kohtaamaan työssä myötätuntoisesti ja inhimillisesti, sillä heillä saattaa olla vaikeita sekä traumatisoivia elämäkokemuksia taustalla. Trauma on kokemus, jonka seurauksena on psykobiologisia vaurioita, esimerkiksi ahdistus, kipu tai masennus. Traumainformoidussa ympäristössä kiinnitetään huomiota siihen, että ympäristö koetaan turvalliseksi sosiaalisesti, psyykkisesti sekä fyysisesti. Luottamuksellisuus, turvallisuus, yhteistyö, valinnanvapaus ja valtaistuminen sekä työntekijöiden että asiakkaan kokemuksen perusteella, ovat viisi traumainformoidun organisaation ydinarvoa, joita täytyy pyrkiä noudattamaan. Jokaisen asiakkaan kohdalla kaikkien viiden arvon toteuttaminen on mahdottomuus, mutta joustavuus on tärkeää näissä tilanteissa. Asiakkaalle kannattaa kertoa tilanne rehellisesti, jos esimerkiksi valinnanvapautta ei ole, ja näin varmistetaan hänen emotionaalinen turvallisuutensa asiakkuuden aikana. (Koivula, & Nyman, 2020)

Tehtäessä työtä asumisasioiden parissa, tärkeää on saada tietoa siitä, minkälainen tapa toimia luo asiakkaalle turvallisuuden tunnetta, jotta ei tahattomasti riko hänen rajojaan. Kiireetön ja arvostava kohtaaminen ovat avainasemassa luottamuksen rakentamisessa. Tapaamispaikan on tärkeää tuntua kiireettömältä ja esimerkiksi asiakkaan etunimen käyttäminen saattaa helpottaa ylivirittyneen tuntuksessa tilanteessa, jotta asiakas voi rauhoittua ja asettua hetkeksi. Trauman kokeminen voi luoda arkeen erilaisia selviytymiskeinoja, jotka saattavat vaikuttaa esimerkiksi kykyyn sitoutua sovittuihin tapaamisiin. Tilanteissa työntekijältä vaaditaan siis tietoisuutta asiakkaan taustasta mutta myös joustoa, jotta uusi tapaaminen saadaan sovittua. Traumojensa vuoksi syntyneiden selviytymiskeinojen selittäminen asiakkaalle voi auttaa häntä pääsemään eroon mahdollisesta häpeästä sekä tehdä asioista ymmärrettävämpiä hänelle itselleen. (Gergov-Koskelo ym., 2020, ss. 46–47)

2.7 Yksilön turvallisuuden merkitys asunnottomuustyössä

Yksilön turvallisuudesta säädetään Suomen perustuslaissa, jonka mukaan jokaisella on oikeus elämään, henkilökohtaiseen vapauteen ja koskemattomuuteen sekä turvallisuuteen (Suomen perustuslaki 731/1999 § 7). Turvallisuus voidaan kokea muun muassa sosiaalisena, psyykkisenä, fyysisenä ja oikeudellisena – tai kaikkia samaan aikaan. Turvallisuus on yksilön oma kokemus siihen liitetystä tunteesta. Toisaalta ihminen saattaa kokea turvattomuutta myös sellaisissa tilanteissa, joissa ei ole hänelle tosiasiallista vaaraa. Jotta ihminen saavuttaa turvallisuuden tunteen, täytyy hänellä olla käytettävissä tarpeeksi hallintakeinoja tunnistettuja uhkia varten. (Tenno, 2024)

Oma koti on yksi merkittävimmistä turvallisuuden tunnetta luovista tekijöistä. Nais erityisessä asunnottomuustyössä on tärkeää tietää, millä tavoin voi tehdä asiakkaan olon mahdollisimman turvalliseksi. Turvallinen tila on monelle naiselle paikka, jossa voi viettää aikaa rauhassa tuttujen työntekijöiden ja itselle tärkeiden ihmisten kanssa. Monelle naiselle luottamuksellinen suhde työntekijään luo turvallisuutta ympärille. Asunnottomuustyössä asunnon hankinnan yhteydessä turvallisuuden tunteeseen huomion kiinnittäminen on tärkeää, sillä se vaikuttaa suuresti siihen, kuinka asuminen onnistuu ja lähtee elämä rakentumaan sujuvasti uudelleen. Huomiota kannattaa kiinnittää esimerkiksi ovisilmän olemassaoloon, asuinympäristön turvallisuuteen sekä lukittuun alaoveen. (Lehtonen, 2020, ss. 37, 41)

2.8 Aiemmat tutkimukset ja julkaisut

Opinnäytetyön taustatietojen pohjana toimii aiempien tutkimusten ja julkaisuiden tarjoama tieto, joka luo perustan aiheen syvälliselle tarkastelulle. Yksi tiedollinen pohja opinnäytetyössä on Riitta Granfeltin ja Saija Turusen tutkimusraportti Naisten asumispoluilta kerrottua (2021), jossa käsitellään asunnottomien naisten asumispolkuja ja naisten erityisiä tarpeita ja haasteita asunnottomuuden yhteydessä. Tutkimus perustuu kolmeen laadulliseen haastatteluaineistoon, jossa haastateltavina olivat naiset, jotka olivat kulkeneet onnistuneen asumispolun, asumisneuvojat sekä Asunto ensin -periaatteella toimivan asumisyksikön työntekijät ja asiantuntijat (Granfelt & Turunen, 2021, s. 17).

Tutkimus osoitti, että naisten asumispolut ovat monimuotoisia. Asumispalvelut eivät kuitenkaan aina vastanneet heidän tarpeisiinsa, ja väärin kohdennetut palvelut lisäsivät turvattomuuden kokemuksia. Hajautettu tukiasuminen, eli itsenäinen asuminen omassa

kodissa, mutta tarpeellisen tuen avulla, osoittautui useille toimivaksi ratkaisuksi erityisesti silloin, kun se sisälsi pitkäkestoista ja yksilöllistä tukea. Asumisen pysyvyyttä ja kodin tunnetta lisäsi naisten toiveiden huomioiminen asunnonhakuvaiheessa. Asumisneuvojat korostivat, että naisilla saattaa usein olla haasteita omien rajojen puolustamisessa, joten silloin asumisen kriisiytymisen riski on suuri, jos tukea ei ole riittävästi saatavilla. Tuen jatkuvuus ja yksilöllisyys olivat keskeisiä periaatteita, jotka nousivat tärkeimpinä esiin. Tutkimus toi esiin tarpeen madaltaa palveluiden kynnyksiä, kehittää naisille turvallisempia ja pienempiä asumisyksiköitä sekä vahvistaa trauma- ja nais erityistä työotetta. Lisäksi työntekijöiden jaksamista tulisi tukea tarjoamalla traumatyöhön liittyvää koulutusta ja säännöllistä työnohjausta. (Granfelt & Turunen, 2021, ss. 47–49)

Granfeltin ja Turusen tutkimus (2021) on opinnäytetyön tietoperustassa keskeinen, sillä se valaisee naisten asunnottomuuden erityispiirteitä ja asumispolkujen monimuotoisuutta ja tuo esiin, miten asumispalveluiden kohdentaminen vaikuttaa naisten kokemaan turvallisuuteen ja asumisen pysyvyyteen. Tutkimus nostaa arvokkaasti esiin naisten erityistarpeet, jotka on otettava huomioon ennaltaehkäisevissä toimenpiteissä ja tukipalveluissa. Tämä mahdollistaa mahdollisimman tehokkaan ja kohdennetun tuen tarjoamisen asunnottomuuden ehkäisemiseksi. Lisäksi tutkimus tuo esiin työntekijöiden tuen ja koulutuksen tarpeen, jotta he voivat kohdata asunnottomuustaukaiset naiset ymmärtävästi ja asiantuntevasti.

Tietoperustan toinen aiempi tutkimus on ympäristöministeriön vuonna 2019 julkaisema Asunnottomuusohjelmien arviointi, jossa käsitellään kolmen asunnottomuusohjelman vaikutuksia ja arvioidaan niiden onnistumisia. Arvioinnissa tarkastellaan PAAVO I -, PAAVO II - ja AUNE-asunnottomuusohjelmien toteutusta, tuloksia ja vaikuttavuutta vuosina 2008–2018. Arvioinnin tavoitteena on ollut selvittää, kuinka hyvin ohjelmat ovat vastanneet asunnottomuuden haasteisiin ja miten niiden keinot ovat toimineet asunnottomuuden vähentämisessä ja ennaltaehkäisyssä. Arvioinnissa keskityttiin muun muassa ohjelmien tavoitteiden saavuttamiseen, Asunto ensin -periaatteen toimivuuteen, ohjelmien vaikuttavuuteen ja kuntien rooliin asunnottomuustyössä. (Pitkänen ym., 2019, ss. 11–13)

Asunnottomuutta on Suomessa pyritty vähentämään erilaisten asunnottomuusohjelmien avulla. PAAVO I -ohjelman (2008–2011) aikana laadittiin selvitys pitkäaikaisasunnottomuuden käsitteestä sekä sen tilastoinnin kehittämisestä ja ohjelman tavoitteeksi asetettiin tavoite pitkäaikaisasunnottomuuden puolittamisesta. Ohjelman aikana pitkäaikaisasunnottomien määrä laski 2913:sta 1765:een. PAAVO II -ohjelma (2012–2015) tähtäsi pitkäaikaisasunnottomuuden kokonaisvaltaiseen poistamiseen

vuoteen 2015 mennessä. Tänä aikana pitkäaikaisasunnottomuus supistui 35 %, ja vuoden 2015 lopussa pitkäaikaisasunnottomia oli 1345. AUNE-ohjelma (2016–2019) puolestaan keskittyi tarjoamaan asuntoja niille, jotka olivat jo asunnottomia tai vaarassa joutua asunnottomiksi. Ohjelman tavoitteena oli 2500 asunnon järjestäminen. (Pitkänen ym., 2019, s. 43)

Arvioinnin johtopäätöksissä esitettiin, että PAAVO-ohjelmat vähensivät pitkäaikaisasunnottomuutta ja vakiinnuttivat asumisneuvontaa. AUNE-ohjelma puolestaan keskittyi ennaltaehkäisyyn sekä riskiryhmiin, ja haasteena oli erityisesti huumeita käyttävät nuoret ja vaikeasti asutettavat. Sektorien väliset kuilut haittasivat vuosien aikana asunnottomuustyötä eikä asumisneuvonta täysin vakiintunut kunnissa. Hajautetun asumisen tukemiseen tarvitaan lisää resursseja ja Asunto ensin -periaatteen käytännön toteutusta hankaloitti tukipalveluiden riittämättömyys sekä vuokranantajien varovaisuus riskiasiakkaiden asuttamisessa. Huomioitavaa on, että asunnottomuus on käsitteenä laajentunut muun muassa piiloasunnottomuuden myötä ja siksi ilmiö vaatii erityistä huomiota myös jatkossa. (Pitkänen ym., 2019, ss. 100–103)

Ympäristöministeriön julkaisu on tärkeä, koska se tarjoaa kattavan kuvan asunnottomuusohjelmien toteutuksesta, onnistumisista ja haasteista. Se auttaa ymmärtämään, miten asunnottomuuden vähentämiseen tähtäävät toimenpiteet ovat vaikuttaneet yksilöihin, ja yhteiskuntaan sekä millaisia rakenteellisia tekijöitä asunnottomuustyössä on huomioitava. Lisäksi arviointi korostaa ennaltaehkäisyä, tukipalveluiden riittävyyttä ja asumisneuvonnan merkitystä, jotka ovat keskeisiä myös naisten asunnottomuuden kohdalla. Arvioinnin tulokset auttavat siten tunnistamaan rakenteellisia kehityskohteita ja tarjoavat pohjaa myös nais erityisten asunnottomuustyön käytäntöjen ja palvelumallien kehittämiseksi.

Kolmantena tutkimuksena esitellään Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen tuottama loppuraportti, jossa on tarkasteltu ympäristöministeriön toteuttaman yhteistyöohjelman onnistumista, jonka tavoitteena oli puolittaa asunnottomuus vuoteen 2023 mennessä (Liukko & Karjalainen, 2023, s. 3). Ohjelma toteutettiin vuosina 2020–2022 useiden isojen kaupunkiseutujen kesken. Sosiaali- ja terveysministeriö myönsi valtionavustuksia vuonna 2020 seitsemälle alueelliselle hankkeelle, joiden tavoitteena oli asunnottomuutta vähentävien sosiaali- ja terveyspalveluiden kehittäminen. (Liukko & Karjalainen, 2023, s. 1) Yhteistyöohjelmassa käytettiin toimintamalleina muun muassa matalan kynnyksen palveluita, kuten asumisneuvontaa ja helposti saavutettavia päihde- ja mielenterveyspalveluita, erityisosaamista esimerkiksi taloussosiaali- ja vankisotiaalityössä,

jalkautuvaa työtä, moniammatillista työtä, kokemusasiantuntijatoimintaa, asunnon saamista edistäviä käytänteitä sekä toimintakykyä ylläpitäviä ja edistäviä toimintoja. (Liukko & Karjalainen, 2023, s 14).

Hankkeiden asiakasryhmänä olivat usein sosiaali- ja terveydenhuollon asiakkaat. Eri hankkeissa oli kuitenkin eri painotuksia, ja useammassa hankkeessa edesautettiin asunnottomuutta tai asunnottomuuden uhkaa kokevien naisten ja lapsiperheiden tilanteita nais erityisellä työotteella. Toinen tärkeä havainto eri hankkeiden parissa työskenteleviltä oli yksilöllisten palveluntarpeiden tunnistaminen ja niihin vastaaminen. Esimerkiksi työntekijöille todettiin olevan tärkeää omata erilaista osaamista juuri osatakseen tunnistaa eri tavalla ihmisten tilanteet ja antaa heille heidän tarvitsemaansa apua. Myös kyky kestää keskeneräisiä asiakastilanteita sekä osata edetä asiakkaalle sopivaan tahtiin koettiin tärkeinä asioina työskentelyn yhteydessä. Hankkeiden kehittämistyö pohjautui pitkälti jo aiemmin palvelujärjestelmässä havaittuihin puutoksiin, ja näitä puutoksia lähdettiin täyttämään kehittämällä toimintamalleja sekä työkäytäntöjä. Osittain kehitetyt toimintamallit olivat aivan uusia, mutta toiset kehitettiin jo aiemmin käytössä olleita toimintamalleja hyödyntäen. (Liukko & Karjalainen, 2023, ss. 45–46, 56)

Loppuraportin mukaan hankkeet ovat edistäneet asunnottomuustyötä vaikuttamalla päättäjiin ja vuokranantajiin. Toimintamallit ovat vahvistaneet sosiaalista hyvinvointia, vähentäneet asunnottomuutta ja tuoneet säästöjä, erityisesti häätöjen ehkäisyn avulla. Toiminnan juurruttaminen on onnistunut, kun se on kytkeytynyt olemassa olevaan palvelurakenteeseen, mutta vakinaistaminen on ollut vaikeaa ilman selkeää vastuutahoa ja riittävää rahoitusta. (Liukko & Karjalainen, 2023, ss. 60–61) Loppuraportti tarjoaa käytännönläheistä tietoa siitä, miten sosiaali- ja terveystalvet voivat edistää asunnottomien henkilöiden asemaa. Raportissa tuodaan esiin erilaisia toimintamalleja ja hyviä käytäntöjä, joiden avulla palveluita voidaan kehittää entistä asiakaslähtöisemmiksi ja vaikuttavammiksi. Tutkimus on tärkeä pohja opinnäytetyössä käsiteltävien ratkaisujen ja kehittämisehdotusten muotoilussa, sillä se tarjoaa ajankohtaista tietoa toimivista käytännöistä asunnottomuustyössä.

3 Tutkimuksen toteutus

Tutkimus toteutettiin laadullisena tutkimuksena, ja aineisto kerättiin puolistrukturoidun Webropol-kyselylomakkeen avulla (Liite 3). Kyselyn kysymyksistä puolet olivat monivalintakysymyksiä ja puolet avoimia. Avoimet kysymykset ovat tärkeitä, sillä niiden

avulla voidaan saada sellaista tietoa, jota ei olla suljettujen kysymysten kautta osattu kysyä (Vehkalahti, 2014, s. 25). Avoimet kysymykset antoivat lisää ymmärrystä vastaajan omista kokemuksista omin sanoin kerrottuna. Lisäksi vastaajat pystyivät kuvailemaan tarkemmin NEA-hankkeen toimintamallien käyttöä työssään sekä organisaatiossa. Aineisto analysoitiin aineistolähtöisellä sisällönanalyysin avulla. Kysely kohdistettiin NEA-hankkeessa mukana olleille ammattilaisille ja organisaatioille, ja sen keskiössä olivat kysymykset siitä, miten NEA-hankkeen toimintamalleja käytetään organisaatioissa ja miten nais erityiset työotteet näkyvät ammattilaisten työtavoissa.

3.1 Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset

Tutkimustehtävänä on selvittää, kuinka NEA-hankkeen toimintamallit ovat jääneet ammattilaisten ja organisaatioiden käyttöön hankkeen päättymisen jälkeen ja miten nais erityisiä työotteita käytetään ja sovelletaan asunnottomuustyössä. Nais erityisestä asunnottomuustyöstä halutaan herättää lisää keskustelua sekä korostaa sen merkitystä yhteiskunnassa. Tutkimuksen avulla toivotaan saavutettavan naisten asunnottomuuden monimuotoisuudelle lisää näkyvyyttä sekä muistutetaan nais erityisen työotteiden tärkeydestä.

Tutkimuskysymykset ovat seuraavat:

1. Toteutetaanko nais erityisiä työotteita NEA-hankkeessa mukana olleiden organisaatioiden asunnottomuustyössä?
 - Miten nais erityiset työotteet näkyvät ammattilaisten ja organisaatioiden käytännön työssä?
2. Ovatko NEA-hankkeen toimintamallit vakiintuneet osaksi ammattilaisten ja organisaatioiden työtapoja hankkeen päätyttyä?

3.2 Tutkimusmenetelmän kuvaus

Tutkimus toteutettiin laadullisena tutkimuksena. Aineisto kerättiin puolistrukturoidulla kyselylomakkeella ja analysoitiin aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä. Laadulliseen tutkimukseen päädyttiin siksi, että tutkimus pyrkii selvittämään kokonaisvaltaisesti NEA-hankkeen toimintamallien juurtumista ja toimivuutta sekä nais erityisten työotteiden käyttöä

asunnottomuustyössä. Lähtökohtana oli aineiston monipuolinen tarkastelu eikä niinkään teorian tai oletuksien testaaminen. Laadulliseen tutkimukseen liittyy vahvasti myös tarkoituksenmukaisesti valittu kohdejoukko aineistonkeruun yhteydessä (Hirsjärvi ym., 2009, s. 164).

Tutkimuksen aineistonkeruumenetelmäksi valittiin kysely. Kyselyn avulla oli mahdollista kerätä laajempi tutkimusaineisto kuin esimerkiksi haastatteluilla, jossa osallistujien määrä on pidettävä maltillisena työmäärän takia. Aineistonkeruumenetelmää pohdittaessa tiedettiin, että vastaajia olisi useista eri organisaatioista. Tämä vaikutti osaltaan siihen, että menetelmäksi valittiin kysely. Kyselyn avulla vastaajien ei tarvinnut olla fyysisesti samassa paikassa, vaan vastauslinkin lähettäminen sähköpostitse mahdollisti vaivattoman ja nopean tavan tavoittaa heidät. Lisäksi Webropol-ohjelma osoittautui selkeäksi ja toimivaksi työkaluksi kyselyn laatimiseen. Kysely on myös tehokas aineistonkeruumenetelmä, sillä sähköisenä kyselylomakkeen lähettäminen, aineiston käsittely tallennettuun muotoon sekä analysointi tietokoneen avulla ovat ajallisesti ripeitä vaiheita (Hirsjärvi ym., 2009, s. 195).

Puolistrukturoidussa kyselyssä hyödynnettiin sekä suljettujen että avointen kysymysten hyviä puolia. Monivalintakysymykset mahdollistivat vastausten vertailun ymmärrettävällä tavalla ja samalla niiden analysointi ja käsittely tietokoneen avulla helpottui. Muutaman avoimen kysymyksen lisääminen kyselyyn auttoi esimerkiksi poikkeavien vastausten tulkinnassa, koska vastaajalla oli mahdollisuus perustella vastaustaan laajemmin. Vastaaja pystyi lisäksi ilmaisemaan itseään omin sanoin sekä samalla osoittamaan, mikä oli hänen mielestään aiheessa tärkeää. (Ks. esim. Hirsjärvi ym., 2009, s. 201)

3.3 Aineiston kerääminen ammattilaisilta kyselyn avulla

NEA-hankkeessa mukana olleille ammattilaisille ja organisaatioille kohdistettu kysely sisälsi siis sekä strukturoituja että avoimia kysymyksiä, kuten edellä on kuvattu. Avoimilla kysymyksillä pyrittiin saavuttamaan tarkempaa ymmärrystä vastaajan omista kokemuksista ja näkemyksistä liittyen nais erityisiin työotteisiin sekä NEA-hankkeen toimintamallien käyttöön organisaatioissa hankkeen päättymisen jälkeen. Lisäksi ne osoittavat selkeämmin ammattilaisen perehtyneisyyden aiheeseen (ks. Hirsjärvi ym., 2009, s. 201). Kyselyn avulla oli mahdollista myös saada tietoa syistä, joiden vuoksi toimintamallit eivät ole onnistuneet vakiintumaan osaksi organisaatioiden ja ammattilaisten toimintaa, sekä siitä, onko nais erityisiä työotteita tarpeellista vahvistaa.

Kysely luotiin Webropol-sovelluksella, minkä jälkeen kyselylomake lähetettiin hankkeessa mukana olleiden organisaatioiden ammattilaisille (Liite 3). Y-Säätiö lähetti NEA-hankkeessa mukana olleille yhteistyökumppaneille sähköpostilla viestin, jossa kerrottiin tutkimuksen aiheesta ja mahdollisuudesta vastata kyselyyn nais erityisestä työstä ja NEA-hankkeen toimintamallien vakiintumisesta. Viestin yhteydessä oli linkki, josta ammattilaiset eri organisaatioissa pääsivät vastaamaan vapaaehtoiseen kyselyyn. Linkistä avautuvassa kyselyssä oli mukana saateteksti, jossa tutkimuksen tekijöinä esittelimme itsemme, sekä tutkimuksen aiheen ja tarkoituksen.

Kyselyyn toivottiin mahdollisimman monen hankkeeseen osallistuneen organisaation vastausta parhaan mahdollisen kokonaiskuvan saamiseksi. Vastausaikaa oli kolme viikkoa. Kyselyyn liitettiin tietosuojalomake (Liite 2), jossa selvennettiin, kuinka tutkimuksen tekijät säilyttävät aineistoa tutkimuksen tekemisen ajan ja sen päätyttyä tietoturvallisesti. Kyselyn vastaukset tulivat ainoastaan tutkimuksen tekijöille.

Kysely koostui kymmenestä kysymyksestä. Aluksi kartoitettiin vastaajan taustaa asunnottomuustyössä kysymällä hänen työpaikkaansa sekä rooliaan organisaatiossa. Seuraavaksi kyselyssä selvitettiin vastaajan tietoisuus NEA-hankkeesta ja sen toimintamalleista. Lopuksi vielä keskityttiin nais erityisiin työotteisiin ja niiden käytäntöihin ja tunnettavuuteen vastaajan työssä. Kysely eteni suljettujen ja avointen kysymysten avulla selvittäen, onko hankkeen toimintamallit otettu pysyvästi käyttöön vastaajan työpaikalla ja miten nais erityiset työotteet ovat hänen työpaikallaan käytössä. Useampien avokysymysten avulla vastaajalla oli mahdollisuus avata ajatuksiaan ja kertoa työotteista ja käytänteistä vapaammin. Kysymykset oli suunniteltu niin, että ne pyrkivät vastaamaan opinnäytetyön tutkimuskysymyksiin parhaalla mahdollisella tavalla.

Kyselyyn muodostui seuraavat kysymykset:

1. Haluan osallistua tutkimukseen. Olen tutustunut tietosuojailmoitukseen ja annan suostumukseni henkilötietojeni käsittelyyn tietosuojailmoituksessa kuvatulla tavalla.
2. Missä organisaatiossa työskentelet?
3. Mikä on sinun roolisi työpaikallasi?
4. Onko NEA-hanke tai sen työmenetelmät sinulle tuttuja? (NEA-hankkeessa käytettyjä työmenetelmiä olivat mm. kokemusasiantuntijuuden vahvistaminen, traumainformoitu työote, vertaistuki ja yhteisöllinen asuminen, ammatillisuuden kehittäminen, talousneuvonta, dialogisuus sekä hajasijoitettujen asumisratkaisuiden lisääminen.)

5. Käytetäänkö työpaikallasi edelleen NEA-hankkeen työmenetelmiä?
6. Mitkä NEA-hankkeen työmenetelmistä ovat jääneet käyttöön, ja miksi juuri ne?
7. Toteutetaanko työssäsi nais erityistä työotetta?
8. Miten tämä näkyy käytännön työssäsi?
9. Onko nais erityisiä työotteita tarpeellista vahvistaa työpaikallasi?
10. Koetko, että nais erityinen työote on parantanut kykyä vastata asiakkaiden tarpeisiin?

3.4 Aineiston analyysi

Tutkimuksen aineiston analysointi toteutettiin laadullisena sisällönanalyysinä aineistolähtöisesti. Vastauksia kyselyyn saatiin seitsemän kappaletta. Aiheesta ei juurikaan ollut aiempaa tutkimustietoa hankkeen ainutlaatuisuuden takia, minkä vuoksi aineistolähtöisen analyysitavan ajateltiin olevan paras vaihtoehto. Kallisen ja Kinnusen (2021a) sisällönanalyysiä käytettäessä tavoitteena on pysyä mahdollisimman lähellä sitä, mitä kyselyyn vastanneet olivat kertoneet. Analyysillä ei siis tavoitella abstraktia kuvausta tutkittavasta aiheesta, vaan ennemmin etsitään erilaisia tapoja kuvata aihetta (Kallinen & Kinnunen, 2021a)

Ennen analyysin aloittamista täytyy valita analyysiyksikkö, joka on esimerkiksi lause, yksi sana tai ajatuskokonaisuus, joita aineistosta lähdetään poimimaan. Usein valitaan ajatuskokonaisuus tai lause, ettei analyysistä tule liian yksinkertainen. Yksi ajatuskokonaisuus voi sisältää useita eri merkityksiä, jotka liittyvät tutkimuskysymykseen. Yhdestä ajatuskokonaisuudesta voi muodostua useampi pelkistetty lause, jotka tarkastelevat tutkimuskysymystä eri näkökulmista. Seuraavaksi aineistoon perehdytään, eli aineisto luetaan huolellisesti läpi ennen analyysin aloittamista. Tällöin varmistetaan, että tutkimuksen tekijä on saanut kattavan kokonaiskuvan aineistosta. Analyysi alkaa pelkistämällä tarkoituksena poimia tekstistä sellaiset ilmaisut, jotka vastaavat tutkimuskysymyksiin. Vastauksista poistetaan kaikki ylimääräiset sanat, eli pelkistetään, kuitenkin muuttamatta vastaajan sisältöä. On tärkeää käydä aineisto useamman kerran läpi, jotta kaikki ilmaisut tulee huomioitua. (Elo ym., 2022, ss. 219–220)

Koodauksessa aineiston osia yhdistetään tai erotellaan tiettyjen ominaisuuksien mukaan. Samanlaiset osat luokitellaan yhteen ja näille annetaan jokin yhteistä ominaisuutta kuvaava nimi. Koodaus on yksinkertaistamista sekä aineiston saamista hallittavaan muotoon. (Kalinen & Kinnunen, 2021b) Ryhmittelyn ja luokittelun vaiheessa luokkien nimeämisen jälkeen muodostuu niin sanotut alaluokat. Tämän jälkeen alaluokkia vertaillaan ja

samantyyppisiä ilmauksia sisältävät alaluokat yhdistetään yläluokaksi. Yläluokat saavat sisältöä kuvaavat nimet. Yhdistelevä luokittelu on abstrahointia, ja sitä jatketaan niin kauan kuin se on relevanttia tutkimuksen tarkoituksen kannalta. Lopuksi on hyvä tarkistaa analyysipolkujen eteneminen, jotta jokainen alaluokka vastaa sisällöllisesti oikein niistä luotuihin ylä- sekä pääluokkiin. (Elo ym., 2022, ss. 220–221) Analysoidun aineiston perusteella pystytään tekemään päätelmiä, jotka vastaavat tutkimuskysymyksiin.

Kyselystä saadun aineiston tarkastelu aloitettiin lukemalla se useaan kertaan tarkasti läpi. Tutkimusmenetelmänä käytettiin pääasiassa laadullista lähestymistapaa, mutta aineistossa oli myös määrällisiä elementtejä. Laadullinen aineisto analysoitiin sisällönanalyysin avulla, jolloin ensiksi aineistosta etsittiin yhtäläisyyksiä ja samanlaiset lauseet tai sanat merkattiin samaan luokkaan. Samassa luokassa olevista lauseista ja sanoista muodostettiin ensin alaluokkia, sitten yläluokkia ja lopuksi saatiin muodostettua pääluokat kuvaamaan luokkien sisältöä. Muodostuneista yläluokista ja pääluokista opinnäytetyöhön sisällytettiin myös kuva (Kuva 1, s. 21), jossa havainnollistetaan analyysin keskeiset vaiheet, löydökset sekä niistä johdetut päätelmät. Tulosten kuvaamisessa (Luku 4) on mukana autenttisia otteita aineistosta, jotka havainnollistavat vastaajien näkemyksiä ja syventävät ymmärrystä tutkimustuloksista. Aineistositaatit tuovat esiin vastaajien äänen sekä konkretisoivat ja tukevat analyysin tuottamia luokkia.

Määrällisen aineiston muodostivat kyselyn monivalintakysymysten vastaukset, jotka käsiteltiin tilastollisin menetelmin. Monivalintakysymysten tuloksia analysoitiin Webropolin tarjoamien tilastollisten työkalujen avulla, ja nämä kaaviot sisällytettiin raporttiin kokonaiskuvan hahmottamiseksi (Kuva 2, Kuva 3 ja Kuva 4 luvuissa 4.1, 4.2 ja 4.3). Opinnäytetyön tutkimuskysymyksiin vastaaminen vaati sekä laadullisen että määrällisen aineiston käsittelyn.

Laadullinen sisällönanalyysi osoittautui tarkoituksenmukaiseksi menetelmäksi tutkimustehtävän kannalta. Se mahdollisti aineiston systemaattisen ja monipuolisen tarkastelun sekä auttoi jäsentämään havaittuja merkityksiä ja teemoja, jotka olivat keskeisiä tutkimuskysymyksiin vastaamisen ja johtopäätösten muodostamisen kannalta. Lisäksi menetelmä oli linjassa tutkimuksen osallistavan lähestymistavan kanssa, jossa työntekijöiden asiantuntijuus tunnistettiin merkittäväksi tiedon lähteeksi. Tämä näkökulma on erityisen tärkeä sosiaalityön käytäntöjen tarkastelussa ja kehittämisessä.

3.5 Tutkimuksen eettisyys ja kestävyys

Tutkimuksessa noudatettiin hyvää tieteellistä käytäntöä, mikä tarkoittaa, että tutkimus toteutettiin eettisesti kestäväällä tavalla huolehtien siitä, että luotettavuus, rehellisyys, arvostus sekä vastuunkanto toteutuu läpi koko opinnäytetyöprosessin (TENK, 2023, s. 11). Lisäksi koko opinnäytetyöprosessin ajan noudatimme yleisiä eettisiä periaatteita, joita seuraten tutkimuksessa mukana olevia ja kyselyyn osallistuvia ihmisiä kohdeltiin arvokkaasti ja oikeudenmukaisesti. Tämä tarkoittaa, että heidän ihmisarvoaan kunnioitettiin kaikissa tutkimuksen vaiheissa.

Koska yksityisyydensuoja on keskeinen osa tutkimuksellista opinnäytetyöprosessia, tutkittavien henkilökohtaisia ja kerättyjä tietoja käsiteltiin luottamuksellisesti ja tiedonkeruussa varmistettiin, ettei heidän yksityisyytensä vaarantunut. (Ks. Kohonen ym., 2019, ss. 7–8) Jokainen tutkimukseen osallistunut sai luettavakseen tietosuojailmoituksen (Liite 2), jossa avoimesti kerrottiin, miten heidän henkilötietojaan käsitellään, mihin tarkoituksiin niitä käytetään ja mitä oikeuksia heillä on omien tietojensa suhteen. Lisäksi ilmoituksessa kuvattiin, kuinka tietoturvasta huolehditaan ja kehen voi ottaa yhteyttä mahdollisissa kysymyksissä. Suunnitteluvaiheessa tutkimusta varten laadittiin myös aineistohallintasuunnitelma, jossa kuvattiin, miten tutkimusaineisto kerätään, säilytetään, suojataan ja arkistoidaan tutkimuksen eettiset periaatteet ja tietosuojahuomio ottaen (Liite 1).

Tutkimuksessa noudatettiin Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohjeistusta ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettisistä periaatteista. Osallistuminen perustui vapaaehtoisuuteen, ja vastaajille annettiin riittävästi tietoa tutkimuksen tavoitteista ja menetelmistä, jotta he pystyivät tekemään tietoon perustuvan päätöksen osallistumisestaan. Kyselyn alussa osallistujilta pyydettiin suostumus sekä tutkimukseen osallistumiseen että henkilötietojen käsittelyyn tietosuojailmoituksessa kuvatulla tavalla. Osallistujilla oli myös mahdollisuus keskeyttää osallistumisensa milloin tahansa ilman kielteisiä seurauksia. (Ks. Kohonen ym. 2019, ss. 7–9) Eettisten periaatteiden toteuttaminen varmistaa tutkimuksen luotettavuuden, eettisen perustan ja yhteiskunnallisen arvostuksen sekä takaa samalla kyselyyn osallistuvien henkilöiden oikeuksien ja hyvinvoinnin kunnioittamisen (TENK, 2023, s. 11).

Koko opinnäytetyöprosessin ajan opinnäytetyön tekijät ja Y-Säätiön puolelta osoitetut yhteyshenkilöt pitivät tiiviisti yhteyttä keskenään. Ennen prosessin aloittamista sovittiin yhteisesti kaikkien osapuolten tavoitteista, oikeuksista ja velvollisuuksista sekä

opinnäytetyötä tehdessä kunnioitettiin jokaisen siihen osallistuvan työtä, työpanosta ja näkökulmia. Tutkimuksessa hyödynnettyjä aikaisempia tutkimuksia ja julkaisuja sekä niiden tekijöitä kunnioitettiin ja varmistettiin, että teoksiin viittaaminen tapahtuu oikeaoppisesti (ks. TENK, 2023, s. 14).

Kestävän kehityksen näkökulmasta tutkimuksen aihe ja toteutustapa tukevat sosiaalista ja kulttuurillista kestävyyttä. Tutkimusprofessori Sakari Karvonen ja tutkija Joonas Uotinen Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselta (THL) kirjoittavat sosiaalisesta kestävyyydestä Opetushallituksen verkkosivuilla. Heidän mukaansa sosiaalinen kestävyys tarkoittaa ihmisten tasavertaisten mahdollisuuksien, hyvinvoinnin, perusoikeuksien ja osallistumisen turvaamista sekä nykyisille että tuleville sukupolville. Karvonen ja Uotinen toteavat, ettei sosiaalinen kestävyys ole pelkästään yksilöiden hyvinvointia, vaan se kattaa laajemmin yhteiskunnalliset rakenteet ja vuorovaikutuksen, jotka mahdollistavat oikeudenmukaisuuden ja yhdenvertaisuuden toteutumisen. (Karvonen & Uotinen, 2024)

Koska tutkimus keskittyy kysymykseen NEA-hankkeen toimintamallien vakiinnuttamisesta, se edistää osaltaan ammattilaisten ja organisaatioiden työskentelytapojen kehittämistä. Hyvin toimivat toimintamallit voivat osaltaan edistää työyhteisöjen jäsenten työhyvinvointia ja osallisuutta samalla luoden edellytyksiä yhdenvertaisuudelle ja oikeudenmukaisuudelle. NEA-hankkeen toimintamallien analysointi ja niiden vakiintumisen ja vaikutusten arviointi voi ennaltaehkäistä syrjäytymisen ja eriarvoisuuden riskejä muun muassa parantamalla palveluiden saavutettavuutta ja laatua. Yhdenvertaisuuden ja oikeudenmukaisuuden edistäminen luo pohjaa inhimillisemmälle ja kestävämmälle asunnottomuustyölle, jossa naiset saavat tarvitsemaansa apua oikea-aikaisesti ilman syrjinnän tai ulkopuolisuuden kokemusta.

Kulttuurinen kestävyys näkyy tutkimuksessa NEA-hankkeen toimintamallien osallisuuden, yhteistyön ja jatkuvan kehittämisen tukemisena. Opetushallituksen (2022) mukaan kulttuurisesti kestävä kehityksen tavoitteena on turvata kulttuurien säilyminen ja kehittyminen sukupolvelta toiselle. Tämä tarkoittaa muun muassa kielten, perinteiden ja tapojen vaalimista, kulttuurisen monimuotoisuuden arvostamista sekä kaikkien oikeuksien kunnioittamista. Lisäksi kulttuurisesti kestävä kehitys haastaa stereotyyppioita ja tukee ihmisoikeuksia sekä rauhanomaista yhteiseloä, mikä on keskeistä, kun tavoitellaan yhdenvertaisuutta, osallisuutta ja syrjimättömyyttä. (Opetushallitus, 2022) NEA-hankkeen toimintamallien ja nais erityisten työotteiden oikeudenmukaisuus ja tasavertaisuus tukee avoimuutta, läpinäkyvää päätöksentekoa sekä vuorovaikutteisia työtapoja, jotka tukevat yhdessä parempaa toimintaa ja työskentelyä. Toimintamallien vakiintumisen tutkimisella ja

toimivuuden arvioimisella voidaan tarjota tietoa siitä, miten erilaiset tarpeet on huomioitu ja miten kulttuurista moninaisuutta ja yhdenvertaisuutta tuetaan.

Tutkimuksessa pyritään saamaan näkyväksi, miten hankkeen toimintamallit voivat tukea yhteisöllisyyttä ja kestävien rakenteiden kehittymistä luoden turvallisia ja yhdenvertaisia toimintaympäristöjä, jotka heijastavat myös ympäröivän yhteisön tarpeita ja arvoja. Tämä merkitsee asunnottomuustyön kannalta sitä, että palveluiden tulee perustua pitkäjänteiseen tukeen, joka vahvistaa osallisuutta ja itsenäistä selviytymistä. Yhteisöllisyyden edistäminen voi ehkäistä syrjäytymistä ja tarjota asunnottomille naisille turvallisia tiloja, joissa he voivat rakentaa luottamusta ja saada tarvitsemaansa tukea.

4 Tulokset

Tutkimusaineisto kerättiin Webropol-kyselyllä NEA-hankkeessa mukana olleilta organisaatioilta. Kyselyn tavoitteena oli selvittää nais erityisten työotteiden käyttöä asunnottomuustyössä sekä NEA-hankkeen toimintamallien juurtumista organisaatioiden ja ammattilaisten toimintakulttuuriin. Kyselyyn saatiin yhteensä seitsemän vastausta kuudesta eri organisaatiosta. Vähäisestä vastausmäärästä huolimatta aineistoa analysointiin oli riittävästi, sillä annetut vastaukset olivat riittävän laajoja ja vastasivat esitettyihin kysymyksiin monipuolisesti.

Tutkimusaineiston analyysin perusteella saatiin kolme keskeistä pääluokkaa: työtavat, yhteistyö ja osaamisen vahvistaminen. Kuvassa 1 esitetään laadullisen sisällönanalyysin avulla syntyneet pääluokat sekä niiden yläluokat. Työtavoissa merkittäviksi yläluokiksi muodostuivat nais erityinen ja traumainformoitu työote, joiden rinnalla myös muun muassa turvallisuuden ja talousasioiden huomioiminen ilmenivät keskeisiksi havainnoiksi. Yhteistyö-pääluokan tärkeiksi yläluokiksi erottuivat työparityöskentely, monialainen yhteistyö sekä verkostoyhteistyö. Osaamisen vahvistaminen -pääluokan alle muodostui organisaatioiden työntekijöiden havaintoja jatkuvan kouluttautumisen tarpeellisuudesta sekä perehdyttämisen tärkeydestä. Tutkimuksen tulokset esitellään kolmen keskeisen pääluokan avulla: Nais erityisyyttä tukevat työtavat, Yhteistyö osana asunnottomuustyötä sekä Osaamisen vahvistamisen merkitys.

Kuva 1. Aineiston sisällönanalyysissä muodostuneet yläluokat ja pääluokat

4.1 Naiserityisyyttä tukevat työtavat

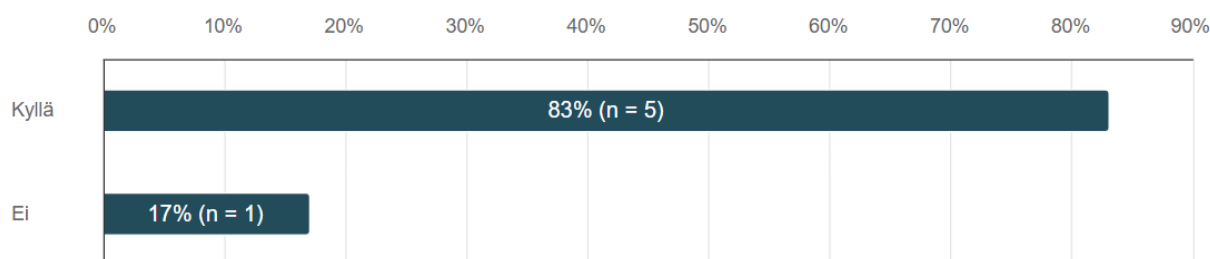
Kyselyn alussa kartoitettiin vastaajien tietämystä NEA-hankkeesta ja kysyttiin, onko NEA-hanke tai sen toimintamallit vastaajalle tuttuja. Kuusi vastaajaa seitsemästä vastasi, että NEA-hanke on tuttu. Mikäli tähän kysymykseen vastaaja vastasi ”kyllä”, hänelle avautui seuraava kysymys liittyen NEA-hankkeen toimintamallien nykyiseen käyttöön työskentelemässään organisaatiossa. Yhden vastaajan kohdalla tämä kysymys ohittui, sillä hän vastasi edelliseen kysymykseen ”ei”. Viisi vastasi, että heidän työpaikallaan käytetään

edelleen NEA-hankkeen toimintamalleja. Vain yksi vastasi tähän, että toimintamallit eivät ole hänen työpaikallaan käytössä (Kuva 2).

Kuva 2. Vastaukset kysymykseen: "Käytetäänkö työpaikallasi edelleen NEA-hankkeen työmenetelmiä?"

Käytetäänkö työpaikallasi edelleen NEA-hankkeen työmenetelmiä?

Vastaajien määrä: 6

Viidelle edelliseen kysymykseen "kyllä" vastanneille avautui jatkokysymykset. Niissä kysyttiin, mitkä NEA-hankkeen toimintamalleista ovat jääneet käyttöön hankkeen päättymisen jälkeen ja miksi juuri ne. Tähän kysymykseen vastaajat saivat omin sanoin kertoa edelleen käytössä olevista toimintamalleista. Vastauksissa toistuivat teemat liittyen nais erityiseen työotteeseen, traumainformoituun työotteeseen sekä asiakaslähtöisyyteen. Myös talousasioiden huomioinen ja niiden puheeksi otto asiakkaiden kanssa, turvallisuuden huomioiminen, palveluohjaus sekä kokemusasiantuntijuus ilmenivät vastauksissa.

Vastauksissa korostui erityisesti nais erityisyyden sekä traumainformoidun työotteen merkitys ja niiden tietoisuus. Useat vastaajat kertoivat, että työssä ollaan tietoisia asunnottomien naisten traumaista ja siitä, että monilla asunnottomuutta kokeneilla naisilla on taustallaan väkivaltaa, hyväksikäyttöä ja muita vaikeita elämäntilanteita. Tämä tieto ohjaa paitsi käytännön työtä myös tutkimuksellista lähestymistapaa. Tämä näkyy esimerkkinä siinä, millaisia kysymyksiä asunnottomuutta käsittelevissä tutkimuksissa esitetään, millaisia menetelmiä käytetään ja miten tutkimuksia toteutetaan. Eräässä organisaatiossa henkilökunnan on kuvattu saaneen lisäkoulutusta liittyen nais erityisyyteen ja traumainformoituun työotteeseen hankkeen päättymisen jälkeenkin ja toisessa koulutusvideot NEA-hankkeen ajalta mainittiin olevan edelleen käytössä organisaation omalla sisäisellä koulutus alustalla.

Olemme tietoisia siitä, että monien asunnottomana olleiden naisten taustalla on traumoja.

Erityisesti tietoisuus naisten asunnottomuuden taustalla olevista monista asioista vaikuttaa siihen mitä tutkitaan, miten tutkitaan ja esim. miten haastatteluja tehdään.

Henkilökunta on saanut lisäkoulutusta traumainformoidusta työotteesta sekä nais erityisyydestä hankkeen päättymisen jälkeenkin

Talousasioiden käsittely ilmenee aineistossa. Yhdessä organisaatiossa mainitaan hyödynnettävän talousasiat haltuun -työkalua ja ohjausmallia liittyen konkreettisiin askeleisiin raha-asioiden puheeksi ottoon asiakkaiden kanssa. Toisessa organisaatiossa on aineiston perusteella kartoitettu kokonaisvaltaisesti se, mihin asioihin tukea asiakkaat tarvitsevat. Vastaaja kertoi, että usein kartoituksessa nousee esille talouteen ja velkaan liittyviä asioita. Näissä tilanteissa asiakkaan kanssa on tarkasteltu vaihtoehtoja ja pyritty löytämään sopivat palvelut, joihin hänet tuetaan ja ohjataan.

Talousasiat haltuun -työkalu ensi- ja turvakodeissa. Konkreettisia steppejä raha-asioiden puheeksiottoon asiakkaiden kanssa - -.

Selvitämme kokonaisvaltaisesti mihin asioihin tukea tarvitaan, yleensä sieltä löytyy talous ja velka asioiden selvittely, asumiseen liittyvät ongelmat tai asunnottomuus, jolloin lähdemme kartoittamaan eri vaihtoehtoja asiakkaan kanssa.

Myös turvallisuus näkyi vastauksissa monista eri näkökulmista. Vastauksista ilmeni, että organisaatiossa turvallisuusnäkökulma on tiedostettu ja otetaan huomioon vuokrauksen, asumisneuvonnan sekä hanketyön yhteydessä. Myös yhteistyö naisia kohtaavien tahojen kanssa on koettu merkitykselliseksi ja asumisratkaisuja on pyritty suunnittelemaan yksilöllisesti huomioiden erityisesti naisten tarpeet. Kokemusasiantuntijuus mainittiin yhtenä NEA-hankkeen toimintamalleista, joka on juurtunut osaksi erään organisaation toimintaa.

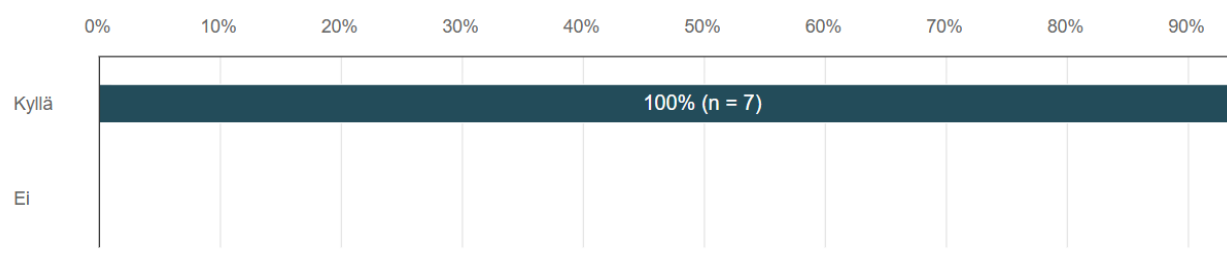
Teemme yhteistyötä näitä naisia "asunnottomia tai asunnottomuutta kokevia naisia" kohtaavien tahojen kanssa ja yritämme yhteistyössä miettiä mahdollisimman sopivia asumisratkaisuja näiden naisten tilanteisiin hajasijoitetussa asuntokannassamme.

NEA-hankkeeseen liittyvien kysymysten jälkeen vastaajia pyydettiin pohtimaan omaa työtään nais erityisen työotteen näkökulmasta. Kysymyksellä ”Toteutatko työssäsi nais erityistä työotetta?” haluttiin selvittää, kuinka moni vastaajista huomioi työssäns erityisesti naisten tarpeet, elämäntilanteet, haasteet ja tuen tarpeet. Kaikki seitsemän kyselyyn osallistunutta vastasi tähän kysymykseen ”kyllä” (Kuva 3).

Kuva 3. Vastaukset kysymykseen: ”Toteutatko työssäsi nais erityistä työotetta?”

Toteutatko työssäsi nais erityistä työotetta?

Vastaajien määrä: 7

Jokaiselle vastaajalle aukesi tämän jälkeen jatkokysymys, jonka tarkoituksena oli syventää ymmärrystä siitä, millä tavoin nais erityinen työote toteutuu arjessa. Kysymys oli avoin, ja vastaajia pyydettiin kuvailemaan konkreettisia esimerkkejä, toimintatapoja tai tilanteita, joissa nais erityisyys näkyy heidän työssään. Vastaajat kertoivat, että nais erityinen työote näkyy käytännössä muun muassa traumainformoidun lähestymistavan hyödyntämisenä, haavoittuvassa asemassa olevien naisten erityistarpeiden huomioimisena, taloudellisesta väkivallasta puhumisen mahdollistamisena sekä turvallisuuden aktiivisena rakentamisena. Vastauksien mukaan nais erityinen työote huomioidaan myös hankesuunnitelmissa, avustushauissa, tutkimusaiheissa sekä tutkimuksien suunnitteluissa ja toteutuksissa.

Useissa vastauksissa kuvattiin, kuinka nais erityinen työote näyttäytyy käytännön asiakastyössä eri tavoin. Vastauksissa oli huomattavissa, kuinka nais erityinen työote ilmenee traumainformoidun työotteen, voimavarakeskeisyyden ja motivoinnin kautta. Myös kuuntelemisessa ja asiakaslähtöisyydessä nais erityinen työote mainitaan olevan läsnä. Naisten ja äitien haavoittuvan aseman huomioimisen mainittiin olevan keskeinen osa nais erityistä työotetta, ja myös taloudellisesta väkivallasta puhumisen ja tunnistamisen tärkeys nimettiin. Myös naisasiakkaiden kohtaaminen, luottamuksen rakentaminen, turvallisuudesta keskusteleminen ja motivoinnin merkitys nähtiin keskeisinä osina nais erityistä työotetta.

Traumainformoitu työote, voimavarakeskeisyys ja motivointi. Kuuntelemalla. Asiakaslähtöisyydellä.

Tiedämme mitä asunnottomat naiset ovat voineet kokea.

Naisten/äitien haavoittuvan aseman huomioiminen. Mm taloudellisen väkivallan mahdollisuuden esiin nostaminen ja sen tunnistaminen.

Nais asiakkaiden kohtaaminen sekä luottamuksen luominen.

Tämä [naiserityinen työote] näkynyt mm. tehdyissä hankesuunnitelmissa ja avustushaissa.

palveluissa otetaan huomioon naisia koskevat erityiskysymykset: asema yhteiskunnassa ja omassa kulttuurillisessa yhteisössä, väkivallan ja syrjinnän riskit, haavoittuvuus, tarpeet, tarvittaessa lastenhoito

Naisten turvallisuuden huomioiminen ilmeni useammassa vastauksessa. Organisaatioissa on vastausten perusteella pyritty varmistamaan, että naiset voivat kokea olonsa turvalliseksi palveluissa sekä omassa kodissaan. Tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että asiakkaille on järjestetty naistyöntekijä tilanteissa, joissa se tukee paremmin turvallisuuden tunnetta. Naisille suunnatuissa palveluissa on huomioitu heidän erityistarpeensa, ja tilat sekä toimintatavat on muotoiltu tukemaan asiakkaan kokemusta turvallisuudesta. Asiakkaiden omia toiveita ja kokemuksia on kuunneltu tarkasti ja tilanteissa, joissa nykyinen asuinpaikka ei tunnu turvallisesta tai sopivalta, on yhdessä pyritty löytämään vaihtoehtoinen ratkaisu. Työntekijöillä on vastaustensa mukaan myös erityisosaamista nais erityisten tilanteiden tunnistamiseen ja huomioimiseen, mikä on mahdollistanut yksilöllisen ja turvallisen tuen tarjoamisen.

Tarvittaessa järjestämme heille [palveluissa oleville naisille] asumisneuvoksi naisen. Huomioimme erityisesti asunnon turvallisuuden, että asumaan tuleva nainen voisi kokea olevansa turvassa. Kuulemme herkäällä korvalla sekä asiakkaan että lähettävän tahon näkemyksiä, jos tulee tilanne, että asuinpaikkaa pitäisi vaihtaa.

Kaikki palvelut on tarkoitettu ainustaan naisille. Käytössä on naisille turvalliset tilat

Turvallisuudesta keskusteleminen ja motivointi omaan elämään liittyvien päätöksiin tekemiseen.

Kyselyssä haluttiin selvittää, miten vastaajat kokevat nais erityisen työotteen vaikutuksen asiakastyössä. Kysymyksen avulla pyrittiin ymmärtämään ja saamaan tietoa, onko nais erityinen työote auttanut työntekijöitä tunnistamaan ja ymmärtämään paremmin asiakkaiden tarpeita sekä vastaamaan niihin tehokkaammin. Kysymys oli monivalintakysymys, jossa vastausvaihtoehdot olivat seuraavat: kyllä laajasti, kyllä osittain, ei ja en osaa sanoa. Neljä vastasi, että nais erityinen työote on laajasti parantanut kykyä vastata asiakkaiden tarpeisiin. Kolmen vastauksen mukaan nais erityinen työote on vastannut tarpeisiin osittain.

4.2 Yhteistyö osana asunnottomuustyötä

Yhteistyön tekemisen merkitys muodostui yhdeksi pääluokaksi analyysivaiheessa. Vastauksessaan kysymykseen siitä, mitkä NEA-hankkeen toimintamalleista ovat jääneet käyttöön ja miksi juuri ne, yksi vastaaja kertoi, että hänen työpaikallaan tehdään yhteistyötä muiden tahojen kanssa kohdattaessa traumoja kokeneita naisia ja heille pyritään yhteistyössä miettimään mahdollisimman sopivat asumisratkaisut tilanteisiin nähden.

Teemme yhteistyötä näitä naisia kohtaavien tahojen kanssa ja yritämme yhteistyössä miettiä mahdollisimman sopivia asumisratkaisuja näiden naisten tilanteisiin hajasijoitetussa asuntokannassamme.

Kyselyn edetessä kysyttiin, kuinka nais erityinen työote näkyy käytännön työssä. Myös tämän kysymyksen vastauksissa mainittiin yhteistyö. Vastausten perusteella nais erityisiä tarpeita tulisi pitää esillä verkostoyhteistyössä. Vastauksissa kuvataan, että yhteistyötä voi tehdä asiakkaan käyttämän edellisen palvelun kanssa sekä erilaisissa hankkeissa. Kyselyn yhdeksännessä kysymyksessä kysyttiin, onko nais erityisiä työotteita tarpeellista vahvistaa vastaajan työpaikalla. Vastauksissa todettiin, että nais erityisten työotteiden vahvistamista voisi tehdä toimimalla työparina eri säätiöiden toimijoiden kanssa sekä konsultoimalla.

Lisäksi nais erityisten tarpeiden esillä pitäminen erilaisessa verkostotyössä.

Kuulemme herkällä korvalla sekä asiakkaan että lähettävän tahon näkemyksiä

Olemme mukana Erasmus+ hankkeessa, jossa kohderyhmänä asunnottomat naiset ---.

Sekä työparina eri säätiön toimijoiden kanssa ja konsultoimalla.

4.3 Osaamisen vahvistamisen merkitys

Kyselyn vastauksista ilmenee vastaajien kokemus osaamisen vahvistamisen merkityksestä. Henkilökunta on saanut lisäkoulutusta traumainformoituun työotteeseen sekä nais erityisyyteen liittyen. Osaamista on myös pystytty ylläpitämään NEA-hankkeessa luoduilla koulutusvideoilla, jotka ovat olleet henkilökunnan katseltavissa tai kuunneltavissa. Videot ovat saatavilla organisaation sisäisellä koulutuslustalla. Kysymyksessä kahdeksan kysyttiin, kuinka nais erityinen työote näkyy vastaajan työssä. Nais erityisyyden teemaa voi vastausten mukaan pitää esillä esimerkiksi koulutuksilla ja perehdytyksissä.

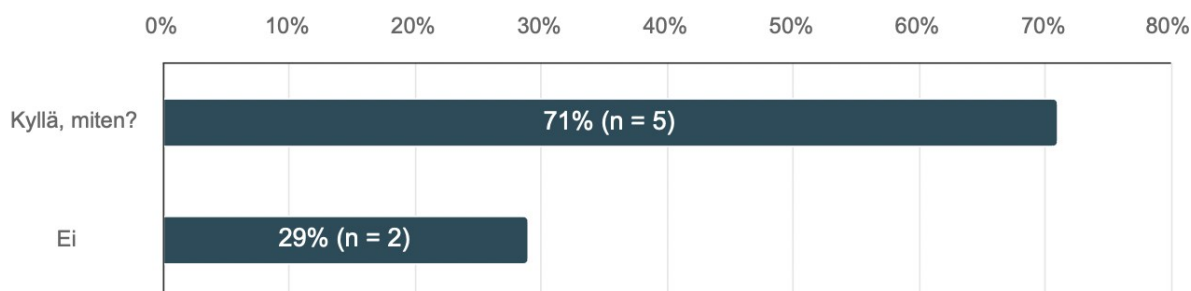
Olen lisäksi pyrkinyt pitämään teemaa esillä työyhteisössä mm. työyhteisön kouluttamisella ja perehdyttämisvaiheissa.

Kysymykseen ”Onko nais erityisiä työotteita tarpeen vahvistaa työpaikallasi” pystyi vastaamaan joko ”Kyllä, miten” tai ”Ei”. Jos vastaaja vastasi ”Kyllä, miten”, hän sai perustella vastausta avoimessa tekstikentässä. Vastaajista viisi koki, että nais erityisiä työotteita on tarpeen vahvistaa ja kaksi vastaajaa koki, ettei se ole tarpeellista (Kuva 4).

Kuva 4. Vastaukset kysymykseen: ”Onko nais erityisiä työotteita tarpeellista vahvistaa työpaikallasi?”

Onko nais erityisiä työotteita tarpeellista vahvistaa työpaikallasi?

Vastaajien määrä: 7

Viidestä vastaajasta useampi mainitsi koulutuksen nais erityisen työotteen vahvistamiseen liittyen. Myös tietoisuuden lisääminen työntekijäryhmissä mainittiin. Kerrotun mukaisesti henkilökunnan vaihtuvuus kasvattaa myös koulutuksen merkitystä.

koulutukset sekä asian pitäminen esillä työyhteisön yhteisissä palaverissa.

Koulutusta järjestetään jo Verkostokehittäjien toimesta, mutta se voisi olla paikallaan myös organisaation sisällä.

Tietoisuutta pitäisi lisätä kaikissa työntekijäryhmissä.

Koska henkilökunta vaihtuu jonkin verran, on kouluttaminen tärkeää.

Tarpeellista siis siksi, että nais erityinen työote toteutuisi.

5 Johtopäätökset

Opinnäytetyössä haluttiin selvittää, ovatko Y-Säätiön koordinoiman nais erityiseen asunnottomuustyöhön kohdistuneen NEA-hankkeen toimintamallit vakiinnuttaneet paikkansa organisaatioiden työtapoihin hankkeen päättymisen jälkeen. Samalla haluttiin selvittää, miten nais erityiset työotteet ovat asunnottomuustyössä läsnä ja miten niitä käytetään ja sovelletaan. Tutkimuskysymykset olivat seuraavat: Toteutetaanko nais erityisiä työotteita NEA-hankkeessa mukana olleiden organisaatioiden asunnottomuustyössä? sekä Ovatko NEA-hankkeen toimintamallit vakiintuneet osaksi ammattilaisten ja organisaatioiden työtapoja hankkeen päätyttyä?

Ensimmäisessä tutkimuskysymyksessä keskityttiin pohtimaan, toteutetaanko nais erityisiä työotteita NEA-hankkeessa mukana olleiden organisaatioiden asunnottomuustyössä. Kyselyssä tähän suunnattuun kysymykseen kaikki seitsemän vastaajaa vastasi kyllä. Koska vastauksia saatiin kuudesta eri organisaatiosta, voidaan ajatella, että suuressa osassa NEA-hankkeessa mukana olleista organisaatioista toteutetaan nais erityisiä työotteita käytännön työssä.

Ensimmäiseen tutkimuskysymykseen liittyi lisäksi tarkennettu alakysymys: Kuinka nais erityinen työote näkyy käytännön työssä? Vastausten perusteella ammattilaisilla ja organisaatioilla on useita erilaisia toimintatapoja. Näiksi ilmenivät esimerkiksi traumainformoitu työote, naisten ja äitien haavoittuvan aseman huomiointi, palveluiden suuntaaminen ainoastaan naisille, turvallisuuden huomiointi työssä ja esimerkiksi asunnon

valinnassa, luottamuksen luominen sekä työntekijöiden erityisosaaminen naisten kanssa tehtävässä työssä. Avointen kysymysten vastaukset varmistivat ja vahvistivat sitä, että nais erityinen työote todella näkyy ja kuuluu asunnottomuustyöhön eri organisaatioissa – ja monin erilaisin tavoin.

Tutkimuksessa pyrittiin laajentamaan myös käsitystä siitä, millaisia tarpeita nais erityisen työotteen vahvistamiseen työpaikoilla tarvitaan. Tulosten mukaan suurin osa ammattilaisista pitää tarpeellisenä vahvistaa työotetta. Vain kaksi vastasi tähän, että tarvetta vahvistamiseen ei ole. Vastaajien avoimissa tekstiosuuksissa mainittiin useaan otteeseen kouluttamisen tärkeys, jonka avulla saataisiin nais erityistä työotetta vahvistettua sekä kehitettyä. Lisäksi henkilökunnan vaihtuvuus koettiin tärkeänä syynä kouluttamiselle. Myös tietoisuuden lisääminen kaikissa työntekijäryhmissä mainitaan vastauksissa. On siis tarpeen muistaa, ettei saman organisaation sisällä kaikilla työntekijöillä ole välttämättä samaa tietoisuutta ja kokemusta asioista.

Kysymys siitä, koetaanko nais erityisen työotteen parantaneen kykyä vastata asiakkaiden tarpeisiin, jakoi mielipiteitä. Kaikkien mielestä työote toimii positiivisesti asiakkaiden kanssa, mutta kaikki eivät ajattele toimivuuden olevan yhtä hyvää ja tehokasta. Vastausten perusteella voidaan kuitenkin ajatella nais erityisen työotteen olevan merkittävää naisiin kohdistuvassa asunnottomuustyössä, sillä jakaumasta huolimatta kukaan ei vastannut kielteisesti.

Toinen opinnäytetyön tutkimuskysymys keskittyi NEA-hankkeen toimintamallien nykyiseen käyttöön. Tulosten perusteella voidaan todeta, että NEA-hankkeen toimintamalleilla on ollut konkreettista ja osittain pysyvää vaikutusta organisaatioiden toimintatapoihin. Kyselyyn vastanneista suurin osa ilmoitti, että heidän työpaikallaan käytetään edelleen NEA-hankkeen toimintamalleja. Niiden jatkuva käyttö voi kertoa siitä, että toimintamallit on koettu toimiviksi ja hyödyllisiksi myös hankkeen päättymisen jälkeen. Tästä voitaneen päätellä, että NEA-hankkeella on ollut vaikutusta, joka ei ole jäänyt vain tilapäiseksi muutokseksi, vaan jossain määrin juurtunut osaksi työn arkea. Vaikka tulokset ovat myönteisiä, on tärkeää ottaa huomioon kyselyyn vastanneiden pieni lukumäärä eli seitsemän vastaajaa. Pientä otosta ei voida pitää edustavana koko asunnottomuustyön näkökulmasta, eikä tuloksia voida yleistää laajasti. Ne tarjoavat kuitenkin suuntaa antavaa tietoa siitä, että NEA-hankkeella on ollut merkitystä organisaatioiden toimintatapojen kehittämisessä.

Lisäksi lähes kaikki vastaajat olivat tietoisia NEA-hankkeesta, mikä vahvistaa sitä, että kysely tavoitti oikean kohderyhmän. Yksi vastaaja ilmoitti, ettei tunne hanketta, mutta on mahdollista, että kyseinen henkilö on aloittanut työssään vasta hankkeen päättymisen jälkeen, mikä selittäisi tiedon puutteen. Jatkossa vastaavien hankkeiden yhteydessä olisi tärkeää kiinnittää huomiota menetelmien pitkäaikaiseen tukemiseen ja seurantaan myös hankkeiden loputtua. Tämä voisi edistää toimintatapojen juurtumista entistä vahvemmin ja laajemmin eri organisaatioihin.

Opinnäytetyön tulokset tukevat Granfeltin ja Turusen (2021) Naisten asumispoluilta kerrottua -tutkimuksen havaintoja siitä, että asiakas–työntekijä-suhteella on keskeinen rooli haavoittuvassa asemassa olevien naisten tukemisessa ja heidän kanssaan työskentelemisessä. Molemmissa aineistoissa korostuu luottamukseen perustuvan vuorovaikutuksen, jatkuvuuden ja konkreettisen auttamisen merkitys. Opinnäytetyön tutkimuksessa vastaajien kuvaukset nais erityisestä työotteesta osoittavat, että NEA-hankkeen toimintamallit, kuten traumainformoitu lähestymistapa, asiakaslähtöisyys ja turvallisuuden rakentaminen, ovat jääneet käyttöön ja tukevat asiakkaan toimijuutta arjen työssä. Esimerkiksi maininnat luottamuksellisen suhteen rakentamisesta, asiakkaan motivoimisesta ja turvallisuuden huomioimisesta heijastavat samoja periaatteita, joita Granfelt ja Turunen kuvasivat asiakkaiden kokemuksissa erityisesti siinä, miten tärkeää on, että asiakas ei jää yksin vaikeuksien kanssa vaan kokee, että hänen tilanteeseensa tartutaan oikea-aikaisesti ja kokonaisvaltaisesti (Granfelt & Turunen, 2021, ss. 26–27).

Sekä tässä että Granfeltin ja Turusen tutkimuksessa (2021) ilmenee ajatus työntekijästä toivon tuojana ja rinnalla kulkijana. Vastaajat kuvasivat, että työntekijät ovat tietoisia naisten erityisistä kokemuksista ja tarpeista ja että tätä tietoa hyödynnetään työmenetelmissä ja palveluissa. Kuten Granfeltin ja Turusen (2021) aineistossa, myös tämän tutkimuksen vastaajien mukaan työntekijän kyky nähdä ja kohdata asiakas kokonaisena ihmisenä eikä vain palvelujen käyttäjänä, on merkittävä voimavara muutoksen mahdollistamisessa. Luottamuksen ja turvallisuuden kokemus asiakassuhteessa on yksi keskeinen tekijä, joka tukee asiakkaan omaa toimijuutta ja mahdollisuutta rakentaa elämäänsä uudelleen.

Opinnäytetyön tulokset korostavat yhteistyön merkityä asunnottomuustyössä, erityisesti nais erityisen työotteen yhteydessä. Vastaajat kuvasivat eri tahojen kanssa tehtävän yhteistyön auttavan löytämään yksilöllisiä ja tilanteeseen sopivia ratkaisuja, erityisesti kun kohderyhmänä ovat traumataustaiset naiset. Esille nousivat muun muassa verkostotyö, yhteiset työpajat ja kokemusten jakaminen muiden ammattilaisten kanssa. Tämä havainto

on yhdenmukainen ympäristöministeriön julkaiseman arviointiraportin (2019) kanssa, jossa mainitaan, että yhteistyö eri toimijoiden välillä on keskeinen osa onnistunutta asunnottomuustyötä. Raportissa korostetaan, että monialainen yhteistyö mahdollistaa palveluiden paremman yhteensovittamisen ja asiakkaiden tarpeiden kokonaisvaltaisemman huomioimisen (Pitkänen ym., 2019, s. 109).

Yhteistä tälle opinnäytetyölle ja edellä mainitulla ympäristöministeriön arviointiraportille on myös se, että molemmissa tunnistetaan nais erityisen työotteen vahvistamisen tarve. Opinnäytetyössä kyselyyn vastanneet kuvasivat, että nais erityisiä työotteita voitaisiin edistää esimerkiksi työparityöskentelyllä, moniammatillisen yhteistyön tiivistämisellä, aktiivisella tiedon jakamisella verkostoissa sekä kouluttamisella. Arviointiraportissa todetaan samoin, että rakenteellisen yhteistyön vahvistaminen on yksi keskeinen keino, jolla nais erityisiä palveluita voidaan kehittää ja juurruttaa osaksi pysyvää toimintaa. Ympäristöministeriön arvioinnissa mainitaan myös, että ennaltaehkäisevässä asunnottomuustyössä tulisi kiinnittää huomiota nais erityisiin tarpeisiin. (Pitkänen ym., 2019, s. 97) Tältä osin voidaan todeta, että opinnäytetyön havainnot tukevat näkyvästi arviointiraportin johtopäätöksiä siitä, että yhteistyö ei ole ainoastaan toiminnan tukirakenne, vaan myös keskeinen työmenetelmä.

Tutkimuksen tuloksissa ilmenevät myös talouteen liittyvät huolet sekä työkalut tilanteen korjaamiseksi. Yksi NEA-hankkeen toimintamalleista oli talousneuvonta, ja eräs kyselyyn vastannut kertoi hänen työpaikallaan edelleen olevan käytössä talousasiat haltuun -työkalu. Vastauksissa mainittiin myös taloustilanteen vaikutus parisuhteen päättymiseen. Talouteen ja siihen liittyviin tilanteisiin kiinnitetään huomiota myös ympäristöministeriön yhteistyöohjelmassa (2020–2022), jonka tavoitteena oli yhdessä keskeisten kaupunkiseutujen, eri palveluntuottajien sekä järjestöjen kanssa puolittaa asunnottomuus vuoteen 2023 mennessä. Yhteistyöohjelman loppuraportissa kuvataan, kuinka talousneuvonta on yksi keskeinen toimintamalli asunnottomuustyössä. Muun muassa Espoossa sekä Porissa talousneuvonnan työkalut pyritään saamaan pysyväksi osaksi kaupunkien asunnottomuustyötä. (Liukko & Karjalainen, 2023, ss. 1, 62–65, 67)

Asumisen turvallisuus ja huomion kiinnittäminen siihen asunnottomuustyössä ilmenee sekä opinnäytetyön tutkimustuloksissa että yhteistyöohjelman loppuraportissa. Kyselyn vastauksissa muistutettiin turvallisuusnäkökulman huomioimisesta asunnon valinnan yhteydessä. Lisäksi korostettiin myös yleisesti turvallisuudesta keskustelemista asiakastilanteissa. Yhteistyöohjelmassa asumisen turvallisuus oli osana asumisvalmennuksen työskentelyalueita Espoon kaupungin osahankkeessa.

Asumisturvallisuus otettiin huomioon yhtenä asumisen riskitekijänä toisessa osahankkeessa, jossa tarkoitus oli siis seurata asumisen riskitekijöitä, joihin asuja voi itse vaikuttaa. (Liukko & Karjalainen, 2023, s. 19, 37) Näiden kahden aineistojen havainnot huomioiden voidaan todeta asumiseen liittyvän turvallisuuden olevan keskeinen tekijä asumisen onnistuneessa järjestämisessä.

6 Pohdinta

Tutkimuksen suunnittelu alkoi aiheen pohdinnalla, ja asunnottomuuden teema oli kumpaakin tutkimuksen tekijää puhutteleva vaihtoehto. Yhteistyökumppaniksi saatiin Y-Säätiö, ja heidän ideastaan lähdimme tutkimaan NEA-hankkeen toimintamallien juurtumista sekä nais erityisten työtapojen toteuttamista asunnottomuustyössä. Tässä vaiheessa NEA-hankkeen (2018–2021) päättymisestä oli kulunut tarpeeksi aikaa, jotta hankkeessa kehitettyjen toimintamallien jäämistä käyttöön olisi mahdollista ja järkevää tutkia. Aiheen ajankohtaisuutta lisäsi myös tieto siitä, että Suomessa asunnottomien määrä nousi ensimmäistä kertaa yli kymmeneen vuoteen. Tämä tieto kasvatti entisestään ajatusta siitä, että asunnottomuustyölle ja erityisesti nais erityiselle asunnottomuustyölle halutaan tässä opinnäytetyössä antaa sen tarvitsema tila tulla nähdyksi.

Opinnäytetyössä toteutetun tutkimuksen pätevyyttä voidaan pitää hyvänä. Kyselylomake laadittiin perustuen tutkimuskysymyksiin ja opinnäytetyön keskeisiin teemoihin: naisten asunnottomuus, nais erityinen työote sekä NEA-hankkeen toimintamallit. Kyselyn kysymykset oli suunnattu työntekijöille ja asiantuntijoille, joilla oli kokemusta joko NEA-hankkeesta tai nais erityisestä asunnottomuustyöstä, mikä vahvistaa tutkimuksen kohdentamisen pätevyyttä. Vastaajilla oli myös käytännön kokemusta kohderyhmän parissa työskentelystä, ja näin heidän vastauksensa voidaan nähdä merkityksellisinä ja tutkimustehtävän kannalta olennaisina.

Kyselyä luodessa pyrittiin huolehtimaan siitä, että vastaajilla oli mahdollisuus saada heille relevantteja kysymyksiä. Esimerkiksi, jos vastaaja ilmoitti, ettei ollut tietoinen NEA-hankkeesta, häneltä ei kysytty jatkokysymyksiä hankkeen menetelmiin liittyen. Näin pyrittiin lisäämään vastausten osuvuutta ja ehkäisemään väärintulkintoja. On kuitenkin otettava huomioon se, että kyselytutkimukselle on tyypillistä, että vastaajat voivat tulkita kysymyksiä eri tavoin, mikä voi vaikuttaa tutkimuksen pätevyyteen. Tätä pyrittiin ehkäisemään selkeillä ja yksiselitteisillä kysymyksillä sekä tarjoamalla vastaajille riittävästi taustatietoa. Kokonaisuutena voidaan todeta, että tutkimuksen kohderyhmä, kysymysten sisältö ja

tutkimuksen teoreettinen viitekehys muodostavat johdonmukaisen kokonaisuuden, mikä tukee tutkimuksen pätevyyttä ja lisää tulosten luotettavuutta.

Pohdittaessa tutkimuksen mittaustavan toimivuutta sekä luotettavuutta on tärkeää arvioida, että tutkimuksen tulokset vastaavat tutkimuskysymyksiin. Vastaukset olivat selkeitä ja ymmärrettäviä, joten vastaajien voidaan olettaa ymmärtäneen esitetyt kysymykset. Kyselyn kysymyksiä muokattiin muutamaan kertaan, jotta voitiin varmistaa, että ne vastaisivat tutkimuksen tarkoitusta. Kyselyn toimivuutta pystyttäisiin mittaamaan myös toiston kautta. Jos kysely toistettaisiin ja vastauksia tulisi enemmän, olisi mahdollista, että vastaukset poikkeaisivat nyt saaduista tukoksista jonkin verran, sillä suurempi vastausmäärä toisi varmasti enemmän hajontaa sekä erilaisia kokemuksia tutkittavasta aiheesta. Kyselyn vastaukset olivat kuitenkin hyvin samansuuntaisia koko tutkimuksessa. Vastauksen mukaan nais erityiset työotteet olivat käytössä kaikilla vastaajilla ja työtavalla koettiin olevan aitoa hyötyä kohdattaessa asunnottomia naisia. Vastaajat kokivat, että nais erityinen työote tarvitsee vielä kehittämistä sekä tietoisuuden kasvattamista. Vastauksista oli pääteltävissä tahtotila parantaa tilannetta entisestään. On erittäin positiivinen asia nais erityisen asunnottomuustyön kannalta, että työntekijät ovat motivoituneita ja halukkaita kehittämään työotteita ja osaamista.

Tutkimuksen tulosten ja johtopäätösten voidaan olettaa hyödyttävän alan ammattilaisia, sillä vastuksista selviää nais erityisyyden merkitys ja tyytyväisyys erilaisiin toimintamalleihin. NEA-hankkeessa on selkeästi kehitetty toimivia toimintamalleja, päätellen niiden monipuolisesta jatkokäytöstä, mikä ilmeni tuloksissa. Nais erityisyys tarvitsee osakseen lisää näkyvyyttä sekä tietoisuuden lisääntymistä, jotta jokainen asunnottomuutta tai sen uhkaa kokeva nainen saa parhaan mahdollisen avun ja tuen. Mahdollisia tulevia hankkeita ajatellen tulokset ovat positiivisia ja osoittavat NEA-hankkeen kannattavuuden. Aihe on niin laaja, että tutkittavaa varmasti löytyy jatkossakin. Nais erityisyyttä olisi tarpeen ja mahdollista tutkia esimerkiksi kaikissa eri sosiaali- ja terveyshuollon palveluissa ja samalla saada tietoa, kuinka kehittää nais erityistä työtapaa entisestään.

Tutkimuksen avulla voidaan todeta, että nais erityisestä asunnottomuustyöstä on tärkeää antaa koulutusta alan nykyisille ja tuleville ammattilaisille. Lisäksi nais erityisen työotteen tulisi olla osa organisaation rakennetta, jotta työote ei olisi vain yksittäisten työntekijöiden varassa. Myös kyseisen työotteen jatkuva kehittäminen sekä seuranta ovat merkittävässä roolissa, jotta nais erityinen työote pystyy vastaamaan muuttuviin tarpeisiin ja turvaa asunnottomien naisten moninaisten tilanteiden huomioimisen.

Koko opinnäytetyöprosessi on ollut monella tavalla hyvin opettavainen. Prosessin aikana on täytynyt opetella runsaasti erilaisia asioita ja ottaa selvää niin sopimusasioista kuin kyselyn luomisesta. Opinnäytetyön tekeminen on tuonut yhteen useamman vuoden aikana harjoiteltuja taitoja, ja työssä on saanut hyödyntää opinnoissa hankittuja tietoja. Yhdessä tehden on saanut kasvaa myös parina. Olemme luottaneet toisiimme ja opetelleet jakamaan vastuuta sekä antamaan palautetta, unohtamatta kriittistä pohdintaa. Työparista on koko matkan ajan saanut tukea, ja asioiden pohtiminen yhdessä on avartanut monia tilanteita sekä auttanut näkemään monenlaisia vaihtoehtoja kuvata asioita. Mitä enemmän aiheeseen pääsi paneutumaan, sitä enemmän aiheen merkitys ja tärkeys avautui kummallekin tekijälle. Tulevaisuudessa haluamme ehdottomasti päästä työssämme mahdollisuuksien mukaan hyödyntämään kaikkea nyt oppimaamme nais erityisyydestä ja kertoa tärkeästä aiheesta eteenpäin.

Opinnäytetyö ja siinä toteutettu tutkimus on mielestämme osoittanut osaltaan nais erityisen työotteen hyödyn ja merkityksen asunnottomuustyössä. Jokainen nainen ansaitsee tulla kohdatuksi asunnottomuustyön palveluissa siten, että naiseuden moninaisuus ja yksilölliset tilanteet huomioidaan. Nais erityisyyden edistäminen tuottaa selkeästi yhteistä hyvää, sillä jokainen ansaitsee kodin ja sen tuoman turvan.

Lähteet

- Ara. (2025). *Asunnottomat 2024* [selvitys 2/2025]. Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus. <https://www.ara.fi/fi/document/asunnottomat-2024>
- Autio, H. (2024). *Naiserityinen sosiaalityö – Asiakaskokemukset ja ammatilliset näkökulmat* [opinnäytetyö, LAB-ammattikorkeakoulu]. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-202404085987>
- Azeem, P. (2020). Yhteisöllisyys ja vertaisuus asumisen turvaajina. Teoksessa L. Lehtonen, R. Granfelt & P. Azeem (toim.), *Kohti kotia ja turvaa – Naiserityisyys asunnottomuustyössä* (s. 83). Y-Säätiö.
- Elo, S., Kajula, O., Tohmola, A. & Kääriäinen, M. (2022). Laadullisen sisällönanalyysin. *Hoitotiede*, 34(4), 215–225. <https://journal.fi/hoitotiede/article/view/128987>
- Gergov-Koskelo, P., Ahtola-Poiesz, A. & Virrankoski, L. (2020). Talousasioiden puheeksiotto ja traumainformoitu työote tukemassa asumista Ensi- ja turvakotien liiton jäsenyhteisöissä. Teoksessa L. Lehtonen, R. Granfelt & P. Azeem (toim.), *Kohti kotia ja turvaa – Naiserityisyys asunnottomuustyössä* (ss. 46–47). Y-Säätiö.
- Granfelt, R. (2022). *Asumissosiaalinen työ: asunnottomuudesta irti ja asunnosta kodiksi*. Y-Säätiö. <https://ysaatio.fi/wp-content/uploads/2022/04/1-Asumissosiaalinen-tyo-Granfelt-2022.pdf>
- Granfelt, R & Turunen, S. (2021). *Naisten asumispoluilta kerrottua – asukkaiden ja ammattilaisten kokemuksia asunnottomuudesta, kodista ja asumissosiaalisesta työstä*. Y-Säätiö. https://ysaatio.fi/wp-content/uploads/2023/02/Tutkimusraportti_Granfelt_Turunen_2021.pdf
- Heikkinen, A. (2020). *Asunto ensin -malli Suomessa* [kandidaatin tutkielma, Jyväskylän yliopisto]. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-202010076115>
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. (2009). *Tutki ja kirjoita*. Tammi.
- Hyvönen, U. (12.2.2025). *Tuoreet luvut asunnottomuudesta pysäyttävät*. STTK. <https://www.sttk.fi/2025/02/12/tuoreet-luvut-asunnottomuudesta-pysayttavat/>
- Ilomäki, N. (2024). Traumainformoitu työote sosiaalityössä [kandidaattitutkielma, Jyväskylän avoin yliopisto]. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-202108204604>
- Kallinen, T & Kinnunen, T. (2021a). Etnografia. Teoksessa J. Vuori (toim.), *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. Haettu 11.2.2024 osoitteesta <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/metodologiaopetus/kvali/analyysitavan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/laadullinen-sisallonaanalyysi/>
- Kallinen, T & Kinnunen, T. (2021b). Etnografia. Teoksessa J. Vuori (toim.), *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. Haettu 11.2.2024 osoitteesta <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/metodologiaopetus/kvali/analyysitavan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/koodaaminen/>
- Karvonen, S & Uotinen J. (2024). *Sosiaalinen kestävyys*. Opetushallitus. <https://www.oph.fi/fi/opettajat-ja-kasvattajat/sosiaalinen-kestavyys>

- Koivula, A.-K. & Nyman, A. (18.12.2020). Traumainformoidun työn perusteita. @SEAMK-verkkolehti. <https://lehti.seamk.fi/hyvinvointi-ja-luovuus/traumainformoidun-tyon-perusteita/>
- Kohonen, I., Kuula-Luumi, A. & Spoof, S.-K. (toim.). (2019). *Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakkoarviointi Suomessa* (2. uud. p.). Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 3/2019. https://tenk.fi/sites/tenk.fi/files/Ihmistieteiden_eettisen_ennakkoarvioinnin_ohje_2019.pdf
- Lehtonen, L. & Azeem, P. (2020). Johdanto. Teoksessa L. Lehtonen, R. Granfelt & P. Azeem (toim.), *Kohti kotia ja turvaa – Nais erityisyys asunnottomuustyössä* (ss. 14–16). Y-Säätiö.
- Lehtonen, L. (2020). NEA – Nais erityisyys asunnottomuustyössä. Teoksessa L. Lehtonen, R. Granfelt & P. Azeem (toim.), *Kohti kotia ja turvaa – Nais erityisyys asunnottomuustyössä* (ss. 36–39). Y-Säätiö.
- Liukko, E. & Karjalainen, P. (2023). *Asunnottomuustyön ytimessä – Asunnottomuutta vähentävien sosiaali- ja terveyspalvelujen kehittämishankkeiden loppuraportti* (Työpaperi 46/2023). Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-408-225-9>
- Opetushallitus. (2022). *Kestävän kehityksen keskeiset käsitteet*. Haettu 7.5.2025 osoitteesta <https://www.oph.fi/fi/opettajat-ja-kasvattajat/kestavan-kehityksen-keskeiset-kasitteet>
- Pleace, N (2021). *Asunto ensin -opas. Eurooppa* (T. Kurvi, T. Hytönen, S. Turunen & S. Untamala, käänt.) Y-Säätiö. (Alkuperäisteos julkaistu 2016) [https://ysaatio.fi/wp-content/uploads/2023/02/1.Asunto-Ensin-opas WEB-27.10.pdf](https://ysaatio.fi/wp-content/uploads/2023/02/1.Asunto-Ensin-opas_WEB-27.10.pdf)
- Pitkänen, S., Harju, H., Törmä, S., Huotari, K., Mayer, M., Pyykkönen, S. (2019). *Asunnottomuusohjelmien arviointi. Ohjelmista asunnottomuustyön vakiinnuttamiseen*. Ympäristöministeriö. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-361-014-9>
- TENK. (2023). *Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa*. https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf
- Tenno, T. (25.3.2024). Käsitteet. eMateriaalissa *Turvallisuusosaaminen*. Oulun ammattikorkeakoulu. Haettu 10.2.2025 osoitteesta <https://emateriaalit.oamk.fi/osaamisen-kehittaminen/turvallisuusosaaminen/kasitteet/>
- Vehkalahti, K. (2014). *Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät*. Finn Lectura.
- Voutilainen, P., Huovinen, E., Puttonen, H. & Taipale, I. (2007). *Nimi ovesa*. Helsingin kaupunki. https://www.hel.fi/static/sote/astu/nimi_ovessa.pdf
- Ympäristöministeriö. (19.12.2023). Asettamispäätös: Ohjelma pitkäaikaisasunnottomuuden poistamiseksi vuoteen 2027 mennessä. VN/34132/2023 https://ysaatio.fi/wp-content/uploads/2024/06/ASETTAMISPAATOS_20231221134422.pdf
- Y-Säätiö. (n.d.-a). *Historia*. <https://ysaatio.fi/meista/y-saation-historia/>
- Y-Säätiö. (n.d.-b). *Tutkimustoiminta ja kehittämishankkeet*. <https://ysaatio.fi/meista/tutkimustoiminta-ja-kehittamishankkeet/>

Webropol. (13.6.2024). *Webropol AI Tekstianalyysi – Ota askel tulevaisuuden tiedon tulkintaan!* Haettu 18.2.2025. osoitteesta <https://webropol.fi/ai-tekstianalyysi-ota-askel-tulevaisuuden-tiedon-tulkintaan/>

Liite 1. Aineistohallintasuunnitelma

Opinnäytetyön nimi: Naiserityiset työotteet asunnottomuustyössä

Naiserityisten työotteiden ja NEA-hankkeen toimintamallien vakiintuminen osaksi ammattilaisten ja organisaatioiden työtapoja

Opinnäytetyön tekijät: Emma Högström ja Roosa Koivumäki

1 Opinnäytetyön aineiston kuvaus

Tutkimuksen aineisto kerätään Webropol-kyselyn avulla. Kysely on puolistrukturoitu eli sisältää sekä strukturoituja, että avoimia kysymyksiä. Kysely osoitetaan NEA-hankkeessa mukana olleiden organisaatioiden ammattilaisille. Kyselyn alussa kerätään osallistujista muutamia taustatietoja liittyen heidän työpaikkaansa ja rooliinsa organisaatiossa, joihin he voivat oman mieltymyksensä mukaan vapaaehtoisesti vastata. Vastaajilta kerätään tieto heidän työpaikastaan sekä roolista siellä. Muut henkilötiedot eivät ole oleellisia tutkimuksen tuloksen kannalta. Tutkimuksen analysoitava aineisto tulee olemana tekstimuotoinen.

Ennen varsinaisen kyselyn lähettämistä Y-Säätiö kontaktoi hankkeessa mukana olleiden organisaatioiden ammattilaisia ja alustavasti etsii kyselystä kiinnostuneita vastaajia. Tämän jälkeen Y-Säätiö välittää vastaajien sähköpostiosoitteet tutkimuksen tekijöille halukkaiden vastaajien luvalla.

2 Aineiston tallennus ja säilytys

Tutkimuksen aineisto säilytetään kahden tutkimuksen tekijän henkilökohtaisella, salasanalla suojatulla tietokoneella. Aineistosta tehdään varmuuskopiot, jotka tallennetaan erilliseen, suojattuun kansioon. Varmuuskopiot pidetään erillään alkuperäisestä aineistosta analyysin turvallisuuden takaamiseksi. Aineistoa käsittelee ainoastaan opinnäytetyön tekijä, mutta tarvittaessa siihen voi olla pääsy myös opinnäytetyön ohjaajalla työn etenemisen varmistamiseksi.

3 Henkilötietojen ja arkaluonteisten tietojen käsittely

Tutkimuksen tekijöille tulee tietoon kyselyyn vastaajan työpaikka sekä heidän roolinsa siellä. Kyselyn vastaajille lähetetään tietosuojalomake, jossa heitä informoidaan tietojen

käsittelystä säilytyksestä. Myös tässä toisena liitteenä on tietosuojailmoitus, jossa on selvennetty tutkimukseen tarvittavien tietojen käsittelyä.

Huomioitavaa on, että raportoinnissa henkilötiedot sekä työpaikkojen nimet anonymisoidaan, jolloin vastaajien tunnistaminen analyysistä poissuljetaan.

4 Aineiston omistajuus

Opinnäytetyön aineiston ja tulokset omistavat tutkimusta tekevät opiskelijat:

Emma Högström

Roosa Koivumäki

5 Aineiston jatkokäyttö työn valmistumisen jälkeen

Tutkimusaineistoa ei jatkokäytetä. Opinnäytetyöntekijät säilyttävät aineiston tietoturvallisesti vuoden ajan opinnäytetyön hyväksymispäivästä, jotta opinnäytetyön tulokset voidaan tarvittaessa varmistaa ja hävittää tämän jälkeen aineiston tietoturvallisesti

Liite 2. Tietosuojailmoitus

Tietosuojailmoitus: Nais erityiset työotteet asunnottomuustyössä**Nais erityisten työotteiden ja NEA-hankkeen toimintamallien vakiintuminen osaksi ammattilaisten ja organisaatioiden työtapoja**

12.2.2025

1. Henkilötietojen käsittelyn tarkoitus

Tämä opinnäytetyö (AMK) toteutetaan osana Hämeen ammattikorkeakoulun eli HAMK:n sosiaalialan opintoja. Tutkimuksessa tutkitaan, kuinka Y-Säätiön koordinoima nais erityisen asunnottomuustyön NEA-hankkeen aikana kehitetyt toimintamallit ovat vakiintuneet mukana olleiden organisaatioiden sekä ammattilaisten käyttöön sekä kuinka nämä toimintamallit näkyvät organisaatioiden ja ammattilaisten työtavoissa. Tämän lisäksi tutkitaan, kuinka nais erityistä työotetta käytetään asunnottomuustyössä. Tutkimuksen aineisto kerätään Webropol-kyselylomakkeen avulla vastaajilta. Kyselyssä kerätään vastaajilta henkilötietona heidän työpaikkansa ja heidän roolinsa siellä, jotka ovat tutkimuksen tekijöiden tiedossa vain tutkimuksen ajan. Kerättyjen tietojen perusteella ei voida tunnistaa vastaajia suoraan, sillä raportointivaiheessa saadut tiedot anonymisoidaan.

Tutkimuksen kesto: 12.2.2025-2.6.2025

Kyseessä on kertatutkimus.**2. Yhteyshenkilö tutkimusta koskevissa asioissa**

Roosa Koivumäki

3. Tutkimuksen suorittajat

Emma Högström

Roosa Koivumäki

4. Käsittelyn oikeusperuste

Henkilötietojen käsittelyperusteena on suostumus kyselytutkimukseen. Suostumus kysytään ennen kyselyyn vastaamista. Kysely suoritetaan anonyymisti.

5. Henkilötietosisältö ja säilytysajat

Tutkimuksessa kerätään seuraavat tiedot:

- Vastaaajan kokemukset ja näkemykset (kyselyn avokysymykset)
 - Vastaaajien työpaikan nimi sekä heidän roolinsa siellä.

Tutkimuksessa ei lähtökohtaisesti kerätä arkaluonteisia henkilötietoja. Tutkimuksessa ei kerätä suoria eikä vahvoja epäsuoria yksittäisiä henkilötietoja, eikä niitä yhdistetä muihin tietoihin muista lähteistä. Aineistonkeruun jälkeen aineistoista poistetaan mahdolliset suorat ja vahvat epäsuorat tunnisteet, esimerkiksi viittaukset henkilöiden nimiin. Opinnäytetyön tekijä säilyttää tutkimusaineiston vuoden ajan opinnäytetyön hyväksymispäivästä, jotta opinnäytetyön tulokset voidaan tarvittaessa varmistaa, ja hävittää tämän jälkeen aineiston.

6. Rekisteröidyt

Rekisteröityinä ovat: kyselyyn vastaavat eri organisaatioiden ammattilaiset

7. Rekisterin tietolähteet

-

8. Henkilötietojen vastaanottajat

Henkilötietoja ei luovuteta ulkopuolisille. Henkilötietojen vastaanottajia ovat:

Emma Högström ja Roosa Koivumäki

Kyselyaineiston keräämisen palvelun toteuttaa Webropol Oy.

9. Rekisterin suojauksen periaatteet

Henkilötietoihin sovelletaan seuraavia suojatoimia:

A) Manuaaliset aineistot: Tutkimuksessa ei ole manuaalisia aineistoja.

B) Sähköiset aineistot: Kyselyaineiston tiedot kerätään Webropolilla. Sähköisen aineiston keräämisen palveluihin tutkimuksen tekijällä on henkilökohtaiset käyttäjätunnukset. Muu mahdollisesti tarvittava käsittely tehdään HAMKin tietojen luokitteluohjeen mukaisilla välineillä. Kerätty aineisto anonymisoidaan ennen analysointia. Muussa tapauksessa tutkittaviin viittaavat suorat ja vahvat epäsuorat henkilötiedot poistetaan. Kyselyn tuottama aineisto henkilötietoineen on tallennettu analyysin ajaksi HAMKin opinnäytetyön Wihi-tietojärjestelmän luottamukselliselle alueelle. Järjestelmän tietoihin pääsevät ja niitä käyttävät vain rekisterinpitäjät (opinnäytetyön tekijät). Wihi-tietojärjestelmästä opiskelija poistaa aineiston ennen valmistumistaan ja siirtää aineiston anonymisoituna 7zip-ohjelmalla salasamalla suojattuun kansioon oman tietokoneensa työpöydälle ja ulkoiselle USB-tikulle.

10. Rekisterinpitäjä

Emma Högström

Roosa Koivumäki

11. Automaattinen päätöksenteko

Rekisterissä ei tehdä automaattista päätöksentekoa.

12. Tietojen siirto EU:n tai ETA:n ulkopuolelle

Tietoja ei siirretä EU:n tai ETA:n ulkopuolelle.

13. Rekisteröidyn oikeudet ja niiden rajoittaminen

EU:n yleinen tietosuojasäätös (2016/679) antaa rekisteröidylle seuraavat oikeudet:

-Oikeus peruuttaa suostumus

Rekisteröidyllä on milloin tahansa oikeus peruuttaa suostumuksensa. Suostumuksen peruuttaminen ei vaikuta ennen suostumuksen peruuttamista suoritettun käsittelyyn lainmukaisuuteen. (Artikla 7.)

-Oikeus saada pääsy tietoihinsa

Rekisteröidyllä on oikeus saada rekisterinpitäjältä vahvistus siitä, käsitellään häntä koskevia henkilötietoja. Rekisteröidyllä on oikeus saada pääsy tietoihinsa. Tarkastusoikeudesta voidaan periä maksu tai siitä voidaan kieltäytyä, jos pyynnöt ovat ilmeisen perusteettomia tai kohtuuttomia, erityisesti jos niitä esitetään toistuvasti. (Artikla 12 ja artikla 15.)

-Oikeus tietojen oikaisemiseen

Rekisteröidyllä on oikeus vaatia rekisterissä olevan virheellisen tiedon oikaisemista (artikla 16). Korjaamispyyntö tehdään kirjallisesti. Joissain tietojärjestelmissä henkilö pystyy myös itse korjaamaan omat tietonsa.

-Oikeus tietojen poistamiseen

Rekisteröidyllä on oikeus vaatia henkilötietojensa poistamista, jos yksi seuraavista toteutuu (artikla 17):

- Henkilötietoja ei enää tarvita niihin tarkoituksiin, joita varten ne kerättiin tai joita varten niitä muutoin käsiteltiin
- Rekisteröity peruuttaa suostumuksen, eikä käsittelyyn ole muuta laillista perustetta
- Rekisteröity vastustaa käsittelyä eikä käsittelyyn ole olemassa perusteltua syytä (artikla 21)
- Henkilötietoja on käsitelty lainvastaisesti
- Henkilötiedot on poistettava unionin oikeuteen tai jäsenvaltion lainsäädäntöön perustuvan rekisterinpitäjään sovellettavan lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi;
- Rekisteröidyllä kuitenkin ei ole oikeutta tietojen poistamiseen tutkimuksissa, mikäli tietojen poistaminen todennäköisesti estää kyseisen käsittelyn tai vaikeuttaa sitä suuresti.

-Oikeus käsittelyn rajoittamiseen

Rekisteröidyllä on oikeus käsittelyn rajoittamiseen, jos yksi seuraavista toteutuu (artikla 18):

- Rekisteröity kiistää henkilötietojen paikkansapitävyyden, jolloin käsittelyä rajoitetaan ajaksi, jonka kuluessa rekisterinpitäjä voi varmistaa niiden paikkansapitävyyden
- Käsittely on lainvastaista ja rekisteröity vastustaa henkilötietojen poistamista ja vaatii sen sijaan niiden käytön rajoittamista
- Rekisterinpitäjä ei enää tarvitse kyseisiä henkilötietoja käsittelyn tarkoituksiin, mutta rekisteröity tarvitsee niitä oikeudellisen vaateen laatimiseksi, esittämiseksi tai puolustamiseksi
- Rekisteröity on vastustanut henkilötietojen käsittelyä artikla 21 kohdan nojalla odotettaessa sen todentamista, syrjäyttävätkö rekisterinpitäjän oikeutetut perusteet rekisteröidyn perusteet.

-Oikeus siirtää tiedot järjestelmästä toiseen

Rekisteröidyllä on oikeus saada koneluettavassa muodossa häntä koskevat henkilötiedot, jotka hän on rekisterinpitäjälle toimittanut, mikäli käsittely perustuu suostumukseen ja käsittely tapahtuu automaattisesti. (Artikla 20.)

-Pyynnöt näiden oikeuksien käyttämiseen osoitetaan:

Roosa Koivumäki

-Oikeus tehdä valitus

Rekisteröidyllä on oikeus tehdä valitus tietosuojavaltuutetun toimistolle. Lisätietoja

<https://tietosuoja.fi/>.

Liite 3. Webropol-kyselylomake**NEA-hanke ja nais erityinen työ**

Heippa! Olemme Emma Högström ja Roosa Koivumäki, ja opiskelemme sosionomeiksi Hämeen ammattikorkeakoulussa. Teemme opinnäytetyötä siitä, miten Y-säätiön koordinoiman NEA-hankkeen (2018–2021) aikana kehitettyjä nais erityisen asunnottomuustyön menetelmiä käytetään nykyisin. Kysely on suunnattu mukana olleiden organisaatioiden ammattilaisille, joiden näkökulmasta asiaa tutkitaan. Kyselyn vastaukset toimivat aineistona tutkimuksellisessa opinnäytetyössämme (AMK). Opinnäytetyö on toteutettu yhteistyössä Y-säätiön kanssa.

Opinnäytetyömme tarkoituksena on tutkia, miten NEA-hankkeessa kehitettyjä työmenetelmiä on hyödynnetty hankkeen päätyttyä ja millä tavoin nais erityinen työote näkyy hankkeessa mukana olleissa organisaatioissa. Tutkimuksen avulla toivotaan saavutettavan naisten asunnottomuuden monimuotoisuudelle lisää näkyvyyttä sekä muistutetaan nais erityisen työotteen tärkeydestä.

Pyydämme sinua asunnottomuustyön ammattilaisena osallistumaan kyselyyn, johon vastaaminen vie noin 15 minuuttia. Kyselyn toteuttamiseen on saatu asianmukainen lupa Y-säätiöltä. Pyydämme vastauksia 25.3.2025. mennessä.

Opinnäytetyöhön osallistuminen on vapaaehtoista ja voit keskeyttää osallistumisesi milloin vain. Sinulle ei aiheudu seuraamuksia, jos et osallistu opinnäytetyön tutkimukseen tai keskeytät osallistumisesi.

Aineistoa käsitellään luottamuksellisesti ja hyvän tieteellisen käytännön mukaisesti. Henkilötietojen käsittely kuvataan opinnäytetyön tietosuojailmoituksessa. [Tietosuojailmoitus](#)
Mikäli sinulla on kysyttävää kyselyyn tai opinnäytetyöhön liittyen, vastaamme mielellämme.

Vastauksestasi etukäteen kiittäen

Emma Högström
emma.hogstrom@student.hamk.fi

Roosa Koivumäki
roosa.koivumaki@student.hamk.fi

1. Haluan osallistua tutkimukseen. Olen tutustunut tietosuojailmoitukseen ja annan suostumukseni henkilötietojeni käsittelyyn tietosuojailmoituksessa kuvatulla tavalla. *

☐ Kyselyyn vastaaminen edellyttää yllä mainittujen suostumusten antamista

2. Missä organisaatiossa työskentelet? *

3. Mikä on sinun roolisi työpaikallasi? *

4. Onko NEA-hanke tai sen työmenetelmät sinulle tuttuja?

(NEA-hankkeessa käytettyjä työmenetelmiä olivat mm. kokemusasiantuntijuuden vahvistaminen, traumainformoitu työote, vertaistuki ja yhteisöllinen asuminen, ammatillisuuden kehittäminen, talousneuvonta, dialogisuus sekä hajasijoitettujen asumisratkaisuiden lisääminen.)

*

☐ Kyllä

☐ Ei

5. Käytetäänkö työpaikallasi edelleen NEA-hankkeen työmenetelmiä?

☐ Kyllä

☐ Ei

6. Mitkä NEA-hankkeen työmenetelmistä ovat jääneet käyttöön, ja miksi juuri ne?

7. Toteutatko työssäsi nais erityistä työotetta? *

- ☐ Kyllä
- ☐ Ei

8. Miten tämä näkyy käytännön työssäsi?

9. Onko nais erityisiä työotteita tarpeellista vahvistaa työpaikallasi?

- ☐ Kyllä, miten? _____
- ☐ Ei

10. Koetko, että nais erityinen työote on parantanut kykyä vastata asiakkaiden tarpeisiin?

- ☐ Kyllä, laajasti
- ☐ Kyllä, osittain
- ☐ Ei
- ☐ En osaa sanoa